

PER QUÈ ELLE TANT I ELLES TAN POC?

*A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona,
de classe baixa i nació oprimida.
I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.*

Maria Mercè Marçal.

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ.....	4
1. EL PAPER HISTÒRIC DE LA DONA	6
1.1. En el món del treball	9
1.2. En el món de l'educació.....	17
1.3. En el matrimoni.....	23
1.4. En el patrimoni.....	26
2. DIFICULTATS PERQUÈ LA DONA ES DESENVOLUPI PLENAMENT COM A PERSONA.....	30
2.1. Violència de gènere.....	30
2.2. Llei de l'avortament.....	39
2.3. Educació de les dones.....	46
2.4. El masclisme.....	48
3. INTENTS D'IGUALTAT HOME/DONA.....	52
3.1. Feminisme	52
3.2. Coeducació.....	59
3.3. Discriminació positiva.....	64
TREBALL DE CAMP.....	66
CONCLUSIONS.....	76
ANNEXOS.....	78
BIBLIOGRAFIA.....	83

INTRODUCCIÓ

Ella? La millor del món. Per fer aquest treball m'he inspirat en la meva mare, una dona forta i valenta capaç de tirar endavant sense un home al costat, al llarg de la meua vida he vist, que no necessites un home a la teua vida per realitzar-te com a persona. Antigament, el model de la dona es veia com la persona responsable de criar els fills i filles i que la casa estigues apunt, i tot ben preparat perquè el marit s'hi sentís a gust. De cap de les maneres no se'ls reconeixia la necessitat de satisfacció sexual ni de desenvolupament intel·lectual, l'únic valor que se'ls atribuïa era el fet de ser mare i com més criatures tinguessin, millor. He triat el tema d'aquest treball perquè vull que la gent s'adoni de tot el que hem fet les dones per arribar fins aquí, que el camí no ens ha sigut fàcil i sobretot que hem hagut de lluitar molt per aconseguir drets i que se'ns reconegui.

També vull que vegin les dificultats en que ens hem trobat les dones al llarg de la història, i dificultats que avui dia encara ens oprimeixen com és el cas de la violència de gènere o certes lleis que ens fan tornar enrere, i també l'educació que rebien les dones antigament i la que reben ara que és molt diferent.

A les dones avui dia no ens és fàcil saber si estem incloses en el masculí genèric o no, ja que la llengua pren a l'home com a model de referència i tot o veu des del seu punt de vista, per exemple quan diuen "tots els ciutadans..." realment aquí també hi estem incloses les dones, totes les ciutadanes?, no els costa res dir tots els ciutadans i totes les ciutadanes ja que nosaltres les dones formem part del poble igual que en formen els homes.

També vull dir que aquest tema l'he escollit perquè en un apartat d'un llibre vaig llegir i que explicava les diferències de la sexualitat femenina i masculina i de com dues noies a Catalunya havien publicat llibres eròtics, el primer va ser d'una noia francesa (Catherine Millet) que també era directora d'una revista, i després va venir un llibre publicat per una noia italiana de 16 anys (Melissa P), i vull que es vegi els canvis culturals que hi ha hagut entre allò femení i masculí, perquè les dones tenim uns

Per què ells tant i elles tan poc?

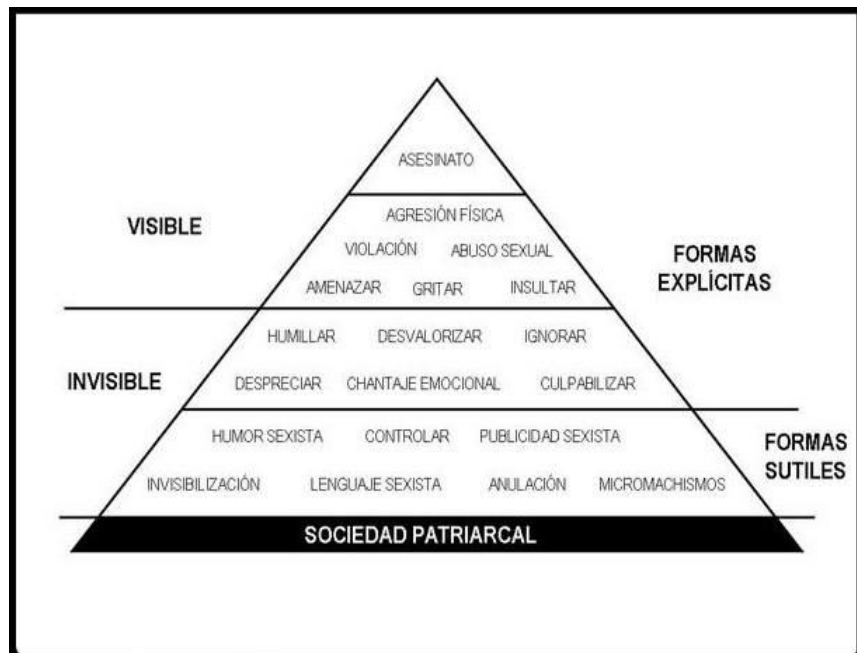
desitjos i unes respostes sexuals tan intenses com la dels homes, perquè si durant el segle XIX i el XX s'ha reprimit la sexualitat de les dones, fruit d'aquesta pressió social, les dones han tingut poques ganes de fer l'amor i les que n'han tingut ho han hagut de dissimular, perquè som jutjades d'una manera molt diferent que la dels homes i no només en aquest tema sinó amb tots, també perquè em va cridar molt l'atenció quan vaig llegir que les filòlogues Eulàlia Lledó, María Ángeles Calero i Esther Forgas van presentar els resultats d'un estudi on es mostrava el tractament tan diferent que reben les dones respecte dels homes, en la darrera edició del Diccionario de la real Academia Española, on la paraula "huérfano": Dicho de una persona de menor edad quien se le han muerto el padre y la madre o uno de los dos; especialmente el padre. És a dir que aquí està dient que un nen o nena es més òrfena quan se li mort el pare que no pas la mare. I en el Diccionari de la llengua catalana, en canvi diu: que una criatura és tan òrfena tan si se li mort el pare com la mare.

El meu treball de camp consistirà en repartir 36 enquestes a 12 famílies (3 a cada família amb les mateixes preguntes) les hauran de respondre l'àvia, la mare i la filla i podré comprovar els canvis de pensament que hi ha hagut en cada generació i si creuen que hem avançat o no.

La hipòtesi que em formulo és si realment hem avançat en tots els aspectes, i si les generacions passades de dones entenen la societat tal i com esta avui dia o ja estaven d'acord amb els estereotips implantats, i també vull veure el que pensa la societat actual de noies joves: si estan prou conscienciades del que ha passat i del que encara queda per passar, perquè és la meva generació la que ens toca reivindicar uns drets que en un passat van reivindicar les nostre àvies.

1. EL PAPER HISTÒRIC DE LA DONA

Antigament la dona sempre havia estat relegada a un segon plano, era la que s'encarregava de la feina domèstica i cuidar els fills, parir-los i poca cosa més. Antigament sempre es cridava a la dona per fer totes les

feines de casa, i si de **Il·lustració 1 imatge proporcionada per Roger Esteve. Consultar entrevista Annexos.**

4 germans un era

una noia sempre se li manava desparar taula, anar a buscar qualsevol cosa que necessites el pare o la mare, anar a comprar juntament amb la mare... en canvi de ven segur que als germans ni tan sols se'ls feia aixecar de la taula, sempre havia de ser la noia. Avui dia això ja no passa tant perquè a arribat un punt en que ens em revelat i no tenim perquè fer qualsevol assumpte que pugui fer un noi també. El paper de la dona antigament no havia sigut reconegut ni políticament ni culturalment, i la preponderància masculina es continuava mantenint. Poc a poc a mesura que han anat passant les èpoques les dones em avançat mica en mica però no gràcies al patriarcat que sempre ens a imposat la inferioritat envers a un home, sinó de la incorporació de la dona al mercat laboral, a l'educació... tot i que els canvis que es produïen eren lents. Tot i que la discriminació per raó de sexe continua vigent avui dia.

Igualtats

Segons la Llei d'igualtat, "El principi d'igualtat de tracte entre dones i homes suposa l'absència de qualsevol discriminació, directa o indirecta, per raó de sexe, i,

Per què ells tant i elles tan poc?

especialment, les derivades de la maternitat, l'assumpció d'obligacions familiars i l'estat civil." Aquesta va ser la llei orgànica del 22 de març, per la igualtat efectiva d'homes i dones, fou una llei orgànica aprovada per les corts Espanyoles i sancionada pel rei d'Espanya el 22 de març de 2007. La igualtat de gènere consisteix en gaudir de les mateixes oportunitats homes i dones en les mateixes possibilitats per desenvolupar-se personalment i en les mateixes capacitats per prendre decisions, per això els diferents comportaments, aspiracions, desitjos i necessitats d'homes i dones són igualment afavorits, respectats i tractats.

D'aquí prové un pla per la igualtat que té com a objectiu la superació de la desigualtat entre homes i dones, la complementaritat i la coresponsabilitat en l'àmbit familiar, laboral i social, i això conduirà a una nova definició de rols entre els homes i les dones.

En tota societat hi ha elements que compten a l'hora d'explicar com s'ha mantingut la desigualtat de desenvolupament, de tractes i favors entre uns i els altres, de la mateixa manera que s'explica com i quan comença el procés de coneixement de la història

deixant al marge les dones mentre que són els homes que acapararan les teories i els canvis, i no només perquè la majoria de fets històrics es refereixin a conquestes fetes per homes sinó perquè seran ells mateixos que triaran com a fet significatiu aquesta i no cap altra gesta, aquest i no pas cap altre fenomen social, seran ells qui escriuran el que haurà passat als seus territoris, utilitzaran la seva pròpia memòria

per convertir-la en memòria col·lectiva, perquè seran ells els quals crescuts per la seva superioritat física i intel·lectual i inclús moral, els que defensaran la predominança del seu gènere. També amb l'ajuda de un element de cohesió que apareixen en tots els grups des del principi dels temps, aquest element es Déu, hi ha tres religions monoteistes: la jueva, la cristiana i la musulmana que han nascut de lideratge, que s'ha estès a l'educació, la sanitat, la justificació de les guerres i en l'organització de la societat. Déu representa que a de mantenir el grup unit i ben estructurat pel que fa a les dones, nens, guerrers agricultors, pescadors, ministres, etc. Almenys en els

Per què ells tant i elles tan poc?

territoris regnats per les religions monoteistes, es funda la societat sobre la base d'unes necessitats col·lectives, que no tenien per què ser les mateixes. Era com una piràmide on a d'alt hi havia Déu, al vèrtex els líders religiosos, més a baix els homes que obeïen els líders i finalment a la base piramidal hi havia les dones que havien de dependre dels homes, al mateix nivell que les dones i podien estar els esclaus i els serfs. I així ha seguit fins avui amb millores i variacions sense arribar mai a la igualtat que mereixen tots els éssers humans sigui quin sigui el color de la seva pell, la seva ideologia, la seva religió, sigui quin sigui el seu partit polític o el seu sexe tal i com diu en la primera pàgina de la Declaració Universal dels Drets Humans: *“Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets”*. Totes les religions han continuat mantenint el seu principi de desigualtat basant-se en la moral natura o celestial o del tipus que sigui, perquè atribueix a la dona, perquè la religió vol mantenir aquesta estructura piramidal i si la base que es la dona no i està d'acord la piràmide s'enfonsaria ja sigui amb lo moral, lo social, lo intel·lectual i fins i tot de la fe que ho cohesiona tot. Perquè si no hagués existit la dona com a base i fonament de la piràmide en un estat d'inferioritat que no li permetia ni protestar ni desobeir, com se les hauria arreglat la humanitat per no desaparèixer en la seva primera generació? Considerar i imaginar el que hauria estat el món si la dona no hagués estat sotmesa, ens ajudarà a comprendre l'interès que posen totes les cultures en amagar i esclavitzar tot el que sigui possible a la dona.

La realització per sexe es una de les causes de discriminació prohibida expressament, des de la Constitució, la llei i des de el Dret internacional. Amb l'esforç de tots hem anat avançant de mica en mica en els diversos sectors –política, social i cultural– evidència la igualtat entre sexes, encara que continuïn existint “discriminacions” i es necessari seguir actuant.

Molts cops les dones em estat relegades ha un segon plano i em estat inclús invisibles en molts dels àmbits de la vida: social, econòmic, laboral, polític...

Durant l'època contemporània l'activitat de les dones va esta condicionada per la ideologia que marcava el paper que tenien les dones dins de la societat.

Per què ells tant i elles tan poc?

1.1. En el món del treball.

Nosaltres, les dones hem lluitat i continuem lluitant contra la discriminació i la desigualtat en l'ocupació i en les condicions de treball, contra els acomiadaments, l'assetjament sexual etc. Però ens semblava que a la pràctica hem estat presoneres del fet d'entendre com a treball només un tipus de treball: l'assalariat.

Les dones també volem fer visible el treball en la vida quotidiana, de cura d'altres persones, que es vegi que es important per a la subsistència humana, que cada dia les dones treballem a casa i fora de casa i que només es considerat el treball pel qual i paguen una determinada quantitat de diners i volem posar en evidència que a estat menyspreat i poc valorat justament perquè les dones en som les protagonistes.

Quan les dones parlem de treball familiar també parlem a més, de les feines convencionals de producció de béns i serveis, també les activitats relacionades amb la cura i el suport a les persones depenents, i les tasques de gestió familiar, totes aquestes tasques són gairebé assumides exclusivament per la dona, en definitiva el treball assalariat n'hi t'han sols podria existir si no fos pel treball familiar continuatiu que es preocupa pel bé i la socialització de les persones.

Les dones antigament creiem que el nostre alliberament i la nostra igualtat social es produiria quan s'anul·lés el treball domèstic. Aquest treball no a estat abolit i es molt poc probable que això succeeixi en el futur. Més aviat, la nostra experiència durant tots aquests anys a estat marcada pel doble treball i per la doble presència. El treball domèstic a tingut i encara te aspectes negatius com la falta de temps personal, la poca compaginació amb el treball assalariat, un ritme més accelerat... però també hem anat descobrint aspectes positius com tenir una visió del món menys unidireccional i una major adaptabilitat a un mercat laboral canviant, si a les dones ens paguessin un salari per dur a terme les feines domèstiques (que ho fem normalment sense l'ajuda de l'home) tindríem els diners suficients com per tenir només una sola feina i tirar endavant l'economia familiar sense el salari de l'home, nosaltres mateixes tenim la suficient capacitat com per no dependre de l'home en aquest sentit.

Per què ells tant i elles tan poc?

El problema es que no sabem com conciliar una multitud de temps o d'espais que s'entrecruen amb ritmes diversos i que presenten característiques diferents quan som mares, filles, esposes, veïnes, mestresses de casa, treballadores assalariades... el temps es essencial per a la vida i per prendre decisions, si les dones tenim el 99% del temps ocupat en feina domèstica incloent-hi també la feina assalariada, només ens queda un 1% per pensar en nosaltres i per poder prendre decisions o simplement relaxar-nos.

Il·lustració 2 Dia internacional de la dona 2012.

Es possible que la forta polèmica que va provocar la reivindicació d'un salari per a la mestressa de casa encara continuï o s'hagi reprès des de determinats espais de dones. S'exigeix una valoració del treball familiar, es discuteix si aquesta valoració, es possible valorar una activitat sense haver de traduir-la a preus tenint en compte que aquesta valoració és la única socialment reconeguda i acceptada, o si, al contrari, l'únic reconeixement real del treball domèstic i familiar seria la seva traducció en les estadístiques econòmiques.

Des d'un inici el treball femení fou desprestigiats i evitat, sobretot el de les dones que estaven casades. I es van elaborar unes lleis que establien que depenia de l'home de la casa que la dona treballés o no, els homes eren majors d'edat als 21 anys mentre que les dones o eren als 23 anys o mesures judicials que no permetien que la dona treballés en els "sectors masculins" i si o permetien o feien amb molts problemes.

La llei que ho va determinar va ser " el Fuero del Trabajo de 1938" que prohibia el treball a les dones casades i el treball nocturn a totes les dones treballadores:

Per què ells tant i elles tan poc?

*“ En especial prohibirá el trabajo nocturno de las mujeres y niños, regulará el trabajo a domicilio y liberará a la mujer casada del taller y la fábrica”.*¹

Tot i així al llarg de la història hi ha hagut un augment de la dona en el sector del treball.

En el món rural les dones sempre han estat associades amb la vida domèstica, aquest fet a implicat en la definició de les seves activitats i en la conformació de la seva identitat. La vinculació de la dona amb la vida domèstica, no impedeix que participi també en les feines del camp, cultivi l'hort, vagi a vendre al mercat, o s'encarregui de la botiga familiar, perquè totes aquestes activitats es fan “per la casa”, i també impliquen treballar i mantenir una relació amb els membres de la casa. Aquest contingut del concepte casa pressuposa que la terra proporciona el principal medi de vida i de treball, cosa que no tots els sectors socials del camp aconsegueixen.

El món rural, va patir unes transformacions tècniques de l'agricultura i a causa d'això, ja no es va necessitar tanta mà d'obra femenina, però en canvi a la ciutat van aparèixer moltes més feines alternatives. Per exemple, va augmentar el servei de dones a les cases, **servei domèstic** que van arribar a constituir entre un quart i la meitat de la població treballadora de les ciutats, dependents, dides que eren les dones que

Il·lustració 3 Les dones a les colònies tèxtils Catalanes.

alletaven l'infant d'una altra dona i les dones que es dedicaven als espectacles o al comerç de carrer i al teatre. Alguns sectors necessitaven mà d'obra exclusivament femenina, com els de telèfons i telègrafs; això també

va passar amb l'ofici de mestres, les infermeres i les secretàries.

---

¹ Fuero del trabajo, 1945, extret de *Historia de las mujeres en España. Siglo XX*

Per què ells tant i elles tan poc?

Les dones van entrar en **les indústries** de forma massiva cap al 1947 ja que es va necessitar mà d'obra barata i no qualificada.

Durant la primera meitat del segle XIX, la població treballadora de les primeres indústries van haver de lluitar molt per treballar en unes condicions mínimament humanes, on les dones també van participar en aquestes lluites i en algunes ocasions les van protagonitzar degut a que ocupaven els pitjors llocs de treball i els més mal pagats; en els moments de crisi se les feia fora primer de la feina i anaven al atur. Quan van intentar afegir-se als sindicats masculins i van trobar una forta resistència perquè els obrers les veien com unes rivals i en lloc d'ajudar-les, les criticaven durament, per això les dones van anar creant els seus propis sindicats estrictament femenins, sobretot en el sector tèxtil. Aquestes organitzacions algunes vegades estaven sota el control de l'església i amb el temps van anar canviant de caràcter: van abandonar la defensa dels interessos de les dones en el camp del treball i es van centrar més en la formació de les dones com a mares i com a bones esposes.

No obstant això, hi havia un gran nombre de dones que treballaven en el món de la indústria, perquè van afegir maquinària de la qual no requeria tanta força ni cap qualificació especial, hi havia feina en cadena i necessitaven persones que duguessin a terme una feina monòtona i repetitiva, i a resistir a les llargues i cansades jornades de treball. I els grans empresaris van veure que els nens i les dones s'acomodaven bé amb aquests requisits ja que acceptaven els treballs que altra gent no volia i obeïen el que els i manaven. L'únic inconvenient era que se'ls i pagaven salaris molt més baixos que els dels homes però elles i els nens no i deien res al respecte.

Hi havia molts abusos i se'ls imposava por a perdre el treball degut a que en les primeres etapes d'industrialització no hi havia cap reglamentació legal. El treball en que les dones eren majoria van ser en les manufactures tèxtils i en les de confecció, on es va començar la difusió de la màquina de cosir i les feines eren a domicili i permetia una explotació molt més intensa, però les dones, també treballaven en les mines i en la metal·lúrgia juntament amb els homes.

Per què ells tant i elles tan poc?

Durant el pas del temps les jordanes a les indústries es van anar allargant i això no va permetre a les dones organitzar el seu temps amb les feines domèstiques i econòmiques, i eren elles mateixes les que es distribuïen el seu temps entre les diferents obligacions. A partir d'aquí va començar a existir el que encara es fa avui dia el que s'anomena: *la doble jornada* de les dones. Això implica que els recau la feina domèstica a demés del treball fora de casa amb horaris i esforços similars als dels homes.

Hi va haver una gran emigració, tant interior com exterior sobretot a França en l'època de la verema quan es va necessitar ma femenina, buscant el treball eventual com a jornaleres.

Als anys 40, un 26,58% de la població activa femenina treballava en la indústria, als anys 50, un 25,18%, i al inici dels anys 60, un 26,19%.²

Les jornaleres cobraven un bon sou (tenint en compte l'època en la qual es trobaven) però si que existia una forta discriminació salarial que a més a més va anar augmentant.

El sector del servei un 50% de la població activa femenina treballa en aquest sector mentre que un 20% de la població activa masculina treballa en el sector del servei.

Aquesta feina va servir a les dones de promoció social ja que poc a poc anaven avançant dins de la feina domèstica cosa que els permetia atansar-se cada vegada més a l'economia familiar.

També dins d'aquest sector de serveis, hi havia les mestres, la capacitat d'estudiar magisteri i després exercir com a mestra era una de les poques opcions que tenien les dones amb inquietuds intel·lectuals, ja que també era vista com una professió que constituïa una extensió de la funció "natural" femenina: cuidar i criar nens. Dins d'aquest sector també i treballaven homes normalment aquest nombre de dones i

---

² Durán, Mª Ángeles, *El trabajo de la mujer en España...*, pàgina 79. Extret de *Historia de las mujeres en España. Siglo XX*

Per què ells tant i elles tan poc?

d'homes dins d'aquest sector estava igualat, però al llarg del temps el sector femení va anar augmentant i va arribar a superar (en nombre) al sector masculí. En el sector del servei també es trobava el **sector sanitari** on les dones s'encarregaven de cuidar als desvalguts i a les persones que o necessitessin, el qual es considerava també propi de la naturalesa femenina. La professió amb les dones d'aquest camp va ser la de madrona, seguidament la professió d'infermera on havien d'atendre a molts pacients i el nombre de treballadores femenines va augmentar, també la professió de farmacèutica va acabar feminitzant-se.

Hi havia bastant igualtat salarial en aquest sector de la sanitat ja que la majoria eren totes dones.

Al final del segle XIX i en les primeres dècades del XX es van publicar a diversos estats europeus lleis que defensaven les dones de la duresa de certs treballs; per exemple, la *lleï de la cadira* que permetia a les dones seure en els magatzems mentre no hi havia clientela, i també hi havia lleis que reduïen el nombre d'hores de la jornada laboral de dones i criatures, però no sempre la legislació va ser tan favorable, degut a l'excusa de la duresa de certs treballs a la dona tampoc se la va permetre dur a terme algunes feines més ben avantatjoses i totes aquestes mesures van tenir el suport dels sindicats masculins.

La dona tenia certs treballs que l'implicaven perdre molt temps, treballar molt dur i cobrar un salari molt baix, a més d'això quan acabava havia d'anar a casa i cuidar als seus fills i encarregar-se de la família, de l'alimentació, de la neteja... les dones no podien dir que no a la seva feina perquè necessitaven diners per mantenir a la seva família i poder menjar i encara que treballessin en condicions desfavorables i patien abusos no es queixaven i continuaven treballant.

En l'Informe sobre Desenvolupament Humà del 1995, es calcula que el producte mundial és de 23 bilions de dòlars i que en aquest càlcul no hi estan incloses les activitats humanes per valor d'uns 16 bilions de dòlars, 11 bilions dels quals representen la contribució invisible i no monetitzada de les dones.

Per què ells tant i elles tan poc?

Al 1996 uns estudis del “Consejo Económico y Social” mostraven que les dones fem el 26% del treball remunerat i el 86% del no remunerat, com també el 59% del total del treball.

Dades de l'Organització Internacional del Treball del 1980 reafirmen el que nosaltres diem: que les dones produïm les dues terceres parts del treball mundial, rebem solament el 5% dels beneficis i posseïm menys de l'1% dels bens.

Els diferents treballs que realitzem les dones no son valorats socialment, són activitats que moltes vegades no es tenen en compte ni com a treball, al final haurem de trobar un terme de treball que inclogui a les dones. Les dones arribem a tenir una visió del nostre futur lligada a la vida quotidiana, som mares, filles, veïnes, esposes, mestresses de casa, treballadores, ciutadanes participants en els moviments socialistes i polítics... i desenvolupem les tasques que ens corresponen amb cadascuna d'elles simultàniament amb el temps, aquest temps i espais es creuen i tenen ritmes completament diferents.

Les tasques en l'àmbit reproductiu no son reconegudes socialment però són exigides i ens corresponen com a àrees de responsabilitat “exclusiva”, com per exemple si algun membre de la família esta malalt, la dona treballarà al màxim i els diners que cobri del seu treball els destinarà per cobrir totes les necessitats del familiar malalt i que quedi tot cobert, i si cal durant el dia trucarà a casa per saber com està tot i si les coses van bé.

Una part important de treballadores assalariades fan feines en que i apliquen habilitats, coneixements, experiències... adquirits al llarg de la seva vida quotidiana i que han estat socialitzades des de petites. Cal reivindicar, la qualificació dels diferents treballs que realitzem. També hem de tenir en compte que gran part dels treballs domèstics s'han portat al mercat on encara ho realitzen dones amb unes condicions laborals desfavorables precisament per la baixa qualificació que se'ls atribueix.

Cal donar valor al conjunt de treballs que realitzem les dones que la societat i els estats tinguin present que sense la nostra aportació de les feines que realitzem moltes

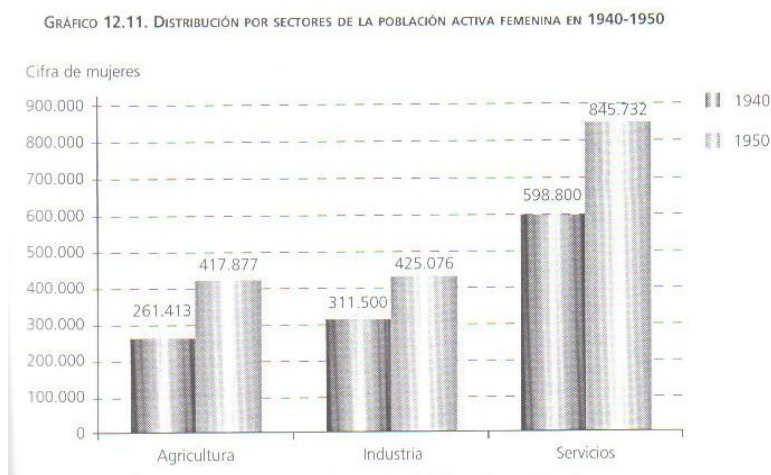
Per què ells tant i elles tan poc?

vegades no es podrien cobrir, bona part de les necessitats de la població i la població no només som les dones sinó que ho som tots, i que les dones volem les mateixes condicions laborals que un home , volem la igualtat en el treball degut a que aportem gran part del benefici per la població.

Avui dia les dones em de treballar un trimestre més per cobrar el mateix sou que el dels homes.

1940-1950

Així podem veure que entre el 1940-1960 va augmentar el nombre de treballadores:

Il·lustració 4Extret de: "Historia de las mujeres en España. SigloXX". De la web: http://blocs.xtec.cat/mariaclara/la-seccion-femenina/45-el-model-de-dona-de-la-seccion-femenina/452-la-dona-en-el-mon-laboral/#_ftn2

un 50% de les dones treballadores es situava en el sector dels serveis, un 25% en la indústria i un altre 25% en l'agricultura.

Aquest augment de treballadores en el mercat laboral no era per aconseguir una independència econòmica o una realització personal, sinó que treballaven per necessitats, molts cops era perquè la seva parella havia anat a l'exili o havia mort en la guerra i llavors havien de mantenir a tota la família i d'altre perquè l'home cobrava un sou molt baix i havien d'ajudar per tal de mantenir la llar.

Per què ells tant i elles tan poc?

—> les dades de 1946, en què el sou màxim d'un home era de 18,78 pessetes i el mínim d'11,98. El sou màxim de la dona, en canvi, era de 10,55 pessetes i el mínim de 7,55: una diferència, en el sou màxim, de 8,23 pessetes.

—> les dades de 1954. El sou màxim masculí era de 29,11 pessetes, mentre que el femení era de 17,74. Una diferència d' 11,13 pessetes, diferència bastant superior a la de 8,23 que hi havia gairebé deu anys abans.³

La caça, la pesca, l'agricultura, l'artesania, la incipient tècnica i tot el que se'n derivava, organitzacions de defensa i de solidaritat, i fins i tot la cultura i l'art van quedar majoritàriament en mans dels homes. Fins i tot el que les dones feien a la llar algun o en la professió so atribueixen els homes perquè són ells els que després ho portaran a vendre al mercat i els que mes endavant ho enregistraran al seu nom, i es convertiran en la cara del producte.

Quan les dones estaven callades i treballant als homes no els i feia res però quan les dones començaven a queixar-se, alçar la veu i a demanar drets que els i pertanyien, els homes veien que les dones podien arribar molt lluny i lo que feien era parar-los-hi els peus per a que no poguessin avançar més que ells i continuessin fen la feina que els pertocava que era la feina domèstica més la feina de treballar a la indústria, al camp...

Avui dia encara no se'ns a reconegut la feina que em estat fent durant molts anys n'hi la que estem fent ara, perquè encara hi ha abusos sexuals a les dones en molts països, encara hi han diferències de salaris entre homes i dones per moltes lleis que imposin, perquè encara no hi ha hagut un reconeixement social important per part de ningun mascle i ells saben perfectament que em arribat molt més lluny que ells i que perfectament podem fer una feina qualificada com a "feina per a homes", arribarà un dia en que aconseguirem la igualtat en el treball de tots els àmbits.

---

³ Extret de *Historia de las mujeres en España. Siglo XX*

Per què ells tant i elles tan poc?

La dona té el mateix dret que el marit a treballar, i si els dos treballen, la casa a de ser mantinguda entre els dos, tret que existeixi una distribució de tasques entre home i dona.

1.2. En el món de l'educació.

El desenvolupament intel·lectual i la mateixa intel·ligència no es considerava com a propis del sexe femení, n'és un exemple les paraules de Maria Lluïsa, reina d'Espanya i esposa de Carles IV, l'any 1804 va escriure a Godoy: « Soy mujer, y aborrezco a todas las que pretenden ser inteligentes, igualándose a los hombres, pues lo creo impropio de nuestro sexo ».⁴

Altres autors defensaven que aquesta inferioritat intel·lectual no era solament el resultat de la deficient educació que havia rebut la dona, sinó també el de les diferents capacitats amb què la natura havia dotat cada sexe. Francesc Tusquets va escriure un petit fragment referint-se a les capacitats intel·lectuals de la dona, l'any 1931: « Cal reconèixer que són moltes les dones que sobresurten en determinades arts, fins al punt que el seu treball resulta d'una perfecció semblant a la dels grans artistes masculins [...], però si es mira atentament, es veurà que aquesta igualtat de perfecció entre els artistes d'un sexe i de l'altre només existeix pel que fa als treballs d'interpretació, però la superioritat masculina es manifesta clarament quan es tracta de treballs de creació: és innegable, per exemple, que si bé al costat dels grans actors hi ha un nombre aproximat de grans actrius, al costat dels grans pintors hi ha un nombre més restringit de grans pintores ».⁵

Altres pensadors durant el primer terç del segle XX asseguraven que la dona no era inferior al home, sinó que era diferent. A partir d'aquí es va anar consolidant un estereotip femení amb una sèrie de components psicològics, temperamentals i d'aptituds que feien la dona diferent de l'home i degut amb aquest fet va començar a

---

⁴ Cristina Gatell. Dones d'ahir dones d'avui. Pag 7.

⁵ Cristina Gatell. Dones d'ahir, dones d'avui. Pag 7.

Per què ells tant i elles tan poc?

tenir un paper en la societat (continuo dient que era un paper “diferent” al de l’home, dins la societat).

En les últimes dècades s’ha generalitzat l’accés a les dones a l’educació en la major part dels països del món, existeix encara un nivell d’ensenyament aconseguït per les dones i el que tenen els homes, les dues tercers parts de totes les persones analfabetes són dones i a mesura que augmenta el nivell educatiu les noies que reben ensenyament disminueix i això es més habitual en els països que les places escolars son insuficients per manca de recursos, però en els països més rics la diferència d’escolarització entre els dos sexes, femení i masculí, és més reduïda que en els països en vies de desenvolupament i la mitjana d’anys d’escolarització de la població masculina és superior a la femenina.

L’entrada de les dones a la universitat va ser prohibida fins al començament del segle XX des de llavors d’ençà la Segona Guerra Mundial, la presència de noies a les universitats s’ha ampliat a tot arreu del món i durant la primera meitat del segle XX el patriarcat no acceptava que la dona tingués alguna intel·ligència per estudiar, això va suposar que algunes dones es vestissin d’homes per tal de poder formar-se acadèmicament i accedir als estudis universitaris, sabent que arriscaven la seva integritat física o moral si eren descobertes, durant tot el segle XIX i la primera dècada del segle XX, la dona va viure exclosa del món universitari. Moltes dones en acabar la seva llicenciatura molt poques exercien la seva professió, i molt poques es matriculaven en universitats per poder estudiar i arribar a fer alguna professió intel·lectual, això era degut a l’analfabetisme que moltes d’aquestes tenien, la baixa qualitat de l’ensenyament femení que els impedia accedir a estudis superiors i també el sentiment tradicionalista que les empenyia a buscar un bon marit, cuidar dels fills i netejar la casa, perquè poder pensaven que era una manera d’assegurar-se el futur i pensaven que era com havien de viure tal i com ho havien fet les seves mares, avies i besàvies.

L’analfabetisme en les dones va augmentar en 30 anys. Al 1900 un 61% de les dones catalanes eren analfabetes, mentre que al 1930 ho eren un 64%.

Per què ells tant i elles tan poc?

A finals del segle XIX les dones rebien una educació diferent que assegurava la divisió en el treball i proporcionava a la dona una educació seguint el rol de mare i esposa. En aquella època l'educació a Espanya era molt baixa i l'índex d'alfabetització era molt baix però encara o era molt més el de les dones. Al 1860 el 86% de la població femenina era analfabeta, proporció que al inici del segle XX s'havia reduït al 71%, en contrast amb el 55,57% d'analfabets masculins. Era un número tant elevat que reforçava les limitacions culturals i intel·lectuals de les dones d'aquells temps, tot això va començar a canviar quan es va establir la Llei Moyano al 1857 va ser decretada pel ministre liberal Claudio Moyano, que va establir l'ensenyament obligatori per als infants dels dos sexes entre sis i nou anys, fet que va provocar un augment de noies escolaritzades, encara que la proporció de nens i de nenes no es va igualar fins als principis del segle XX.

Durant molt temps el model d'educació que se li proporcionava a les dones era molt diferent a la dels homes, estava separada per sexes, ja que tenien destinacions socials ben diferents. La legislació escolar va insistir en la participació de l'església en els programes femenins, mentre que les disciplines bàsiques (escriure, llegir i comptar) eren tractades superficialment.

Cap al 1920 es va completar un corrent que, sense qüestionar el paper de la dona com a mestressa de casa, volia dignificar els estudis que la dona rebia, dins d'aquest corrent Rosa Sensat va defensar una racionalització de les matèries específicament femenines ensenyades a les escoles i també un perfeccionament de la formació de la dona per a que la capacitat per assolir una independència econòmica.

Mentre els treballs manuals dels nens havien d'anar encaminats cap a l'aprenentatge d'un ofici, el de les nenes en canvi havien de garantir una preparació domèstica adequada. Aquí es quan es veu que l'ensenyament que es rebia a les dones era molt inferior al dels homes i que no se'ls ensenyaven coneixements científics o literaris, tan sols se'ls ensenyava a ser dones preparades per la feina domèstica hi havia una gran discriminació de sexes.

Per què ells tant i elles tan poc?

Tenim un clar exemple de discriminació en la formació acadèmica es el cas de Elena Maseres, que va ser la primera dona de Catalunya que per poder entrar a la universitat l'any 1872 va haver de necessitar un permís del rei Amadeu de Savoia. Quan va finalitzar els seus estudis se li va negar la llicència del títol de metgessa, i el seu expedient va ser traslladat al Consell d'Instrucció Pública, que va al·legar que ella l'havia falsificat. El president de la comissió va tancar el tema amb una frase que deia: «Falsas o no, no quiero doctores con faldas». Aquest cas es un clar exemple de la dificultat de les dones d'accedir als estudis i de la discriminació que teníem per part dels homes que no volien que arribéssim a formar-nos com ells, i eren petites dificultats com aquesta que no permetia a la dona exercir la professió i arribaven en alguns casos a la simple prohibició. Aquesta dona va ser injustament tractada, se li va negar, com tampoc se li va reconèixer el conjunt de coneixements adquirits durant la seva formació. A l'escola de Belles Arts de Barcelona fins al segle XX, a l'aula de pintura natural, les dones no van ser admeses com a estudiants ni tampoc com a models a l'Escola de la Llotja.

De cara a les universitats la situació va començar a canviar quan al 1910 el govern liberal de Canalejas va suprimir alguns dels obstacles legals per a l'entrada de les dones a les universitats. Es va eliminar la necessitat de tenir un permís de les autoritats acadèmiques per poder entrar-hi i també es va demostrar que era una absurditat que les dones no poguessin exercir professionalment els estudis que havien cursat. Tot i així el percentatge de dones matriculades a les universitats era molt baix: en tot el primer terç del segle XX no va arribar mai a superar el 10%, era degut en gran part a l'elevat índex d'analfabetisme i la baixa qualitat de l'ensenyament femení, cosa que a la pràctica els negava la preparació necessària per poder accedir a l'ensenyament superior.

La formació universitària de la dona estava més orientada cap a la formació cultural que no pas vers la formació professional, perquè altrament perillaven els valors tradicionals establerts. Degut amb aquest fet moltes dones van encaminar-se més cap a estudis humanístics que no pas cap a la tècnica, i van començar assegurar una sèrie

Per què ells tant i elles tan poc?

de carreres que estaven més considerades com a carreres més adients per a dones com ara bibliotecàries, infermeres, mestres, llevadores, practicants.. en les quals el percentatge de dones matriculades augmentava cada any.

A les primeres mestres no se'ls va exigir masses coneixements ja que creien que per educar nenes no calia tenir un nivell acadèmic molt alt. Moltes mestres van ajuntar esforços per tenir un reconeixement social que era el que es mereixen.

Fins fa ven poc s'educava a les noies perquè poguessin trobar un bon marit que les mantingués i els donés una llar de la qual ocupar-se, i les dones d'aquell temps era en l'únic que pensaven.

Es considerava que les dones posseïem uns valors humanístics i morals superiors als dels homes i que per tant calia aprofitar-los. Entenien que el dret a l'educació era un progrés social i aquest esdevenia beneficiós per a la societat; aquests factors desembocaven a l'emancipació de la dona.

El sentiment de les dones de voler canviar la societat, de voler formar part de la societat intel·lectual i no quedar-se en el rol on les seves antigues mares, avies o besàvies s'havien quedat, volien augmentar les oportunitats educatives i això suposava símptoma de canvi. Anarquistes i socialistes d'aquell moment afirmaven que l'educació era la clau de l'emancipació femenina i de la classe obrera. Les dones en els diferents moviments feministes al segle XX també van reclamar una preparació per a les nenes que poguessin anar a l'escola i que en un futur els permetés l'exercici d'alguna professió, tot i les millores educatives encara les dones rebíem un ensenyament inferior al dels homes.

Hi ha d'haver una lluita contra els estereotips en els aspectes vinculats en l'orientació escolar i professional, perquè la professionalització de les dones molts cops encara es considerada secundària en alguns sectors socials i encara es continua fomentant que les nenes i noies, en la seva formació, es decantin cap a les anomenades "professions femenines". Em de denunciar la discriminació a partir dels continguts ideològics, expectatives i rols diferents per a cada sexe.

Per què ells tant i elles tan poc?

Les dones em tingut la desgràcia de que antigament no se'ns donava l'oportunitat d'estudiar, d'adquirir coneixements, de que pugéssim aprendre oficis diferents, que ens pugéssim formar acadèmicament com o feien els homes, potser no ens deixaven estudiar perquè els feia por que superéssim als homes en aquest aspecte i arribéssim aconseguir molt més que ells i a descobrir innovacions espectacular. Ara per sort les dones tenim l'oportunitat d'estudiar des de que som petites i entrar en les universitats sense cap problema, però tot i així encara hi ha discriminacions en les professions i sobretot el més important es que tampoc fa gaire temps que les dones tenim l'oportunitat d'estudiar, estem igual o més capacitades que els homes per fer-ho i em de tenir igualtat de condicions perquè no ens mereixem menys que ells i sobretot no ens poden negar el dret a estudiar per conèixer realment en el món en el qual vivim.

1.3. En el matrimoni.

El matrimoni es la unió de dues persones amb un reconeixement social, cultural o jurídic, la seva finalitat seria proporcionar la pròpia protecció l'un per l'altre i la protecció de la seva descendència siguin quins siguin els motius, i a més el matrimoni pot ser civil o religiós i, depenent de la religió o de l'ordenament jurídic, els drets, deures i requisits de la parella poden ser diferents.

La llei relegava a la dona casada a ser ciutadana de segon ordre, ja que estipulava, que en casar-se, havia de renunciar a la seva autonomia i sotmetre's al marit. La submissió de la dona casada estava reglamentada en el codi civil de l'any 1889, el qual establia que la dona havia d'obeir al marit i el marit l'havia de protegir, la dona estava obligada a fixar la seva residència on decidís el marit, i que el marit era l'administrador dels béns de la dona i que era el representant de la dona i, finalment, que la pàtria potestat residia exclusivament en el pare. Sobre la mare en canvi requeien totes les obligacions, però cap poder. La dona necessitava el consentiment del marit per qualsevol acte legal inclús per administrar el seus propis béns. Qualsevol acte que fes la dona havia de ser supervisada pel marit o almenys acceptada per aquest, i qualsevol acte que fes la dona sense la consulta del marit es considerava nul.

Per què ells tant i elles tan poc?

A Catalunya la situació de la dona era una mica diferent ja que en el codi civil s'establia una separació de béns entre el marit i l'esposa, en el qual s'adjudicava a la dona independència econòmica dins del matrimoni. Aquest fet permetia a la dona catalana que gaudia d'una independència econòmica per defensar els seus béns davant d'un tribunal, però l'impedia defensar la seva pròpia persona. Per això com a les altres dones espanyoles li feia falta el permís del marit.

El pensament que predominava al segle XIX dirigia a la dona vers el matrimoni, com única via de realització personal i social. Hi ha diversos factors on ens expliquen la resignació de moltes dones davant aquesta orientació unidireccional.

En primer lloc l'església que defensava que la família era el nucli primordial de la convivència cívica i la considerava com una institució sagrada i permanent. En segon lloc, que el matrimoni era l'única via que li assegurava a una dona un benestar econòmic ja que la societat no veia correcta el treball assalariat femení i el tolerava només com a últim recurs, d'aquella dona que no havia aconseguit trobar un marit n'hi formar una família, per fer front a l'economia pel fet de que estava sola i no tenia un marit que la pogués mantenir. No era gaire estrany els matrimonis concertats entre famílies sense tenir en compte els sentiments ni del home ni de la dona. Els matrimonis de conveniència van ser habituals en totes les classes socials durant el segle XIX i la por que tenien les dones les impulsava a acceptar qualsevol espòs.

No va ser fins a la tercera dècada del segle XX quan es va començar a notar un canvi davant de l'actitud de les dones joves davant del matrimoni. Aquest canvi d'actitud va anar molt lligat a l'accés de la dona a l'ensenyament i en definitiva al sorgiment de noves generacions de dones amb més possibilitats d'accedir a llocs de treball costejats. Aquest fet va fer aparèixer una generació de dones més independents que no veien el matrimoni com a l'únic recurs d'assegurar-se el futur que els esperava. En conseqüència els matrimonis de conveniència <<entre famílies>> van anar disminuint i es van anar trencant les tradicions de la distribució sexual de papers. Però aquest canvi de mentalitat va afectar a un nombre minoritari de dones; la majoria van continuar lligades a la tradició de formar una família i de tenir un marit coma prioritat.

Per què ells tant i elles tan poc?

També, al llarg del segle XIX i de bona part del segle XX, la prostitució va ser considerada com una entitat social que actuava de vàlvula de seguretat del matrimoni. El pensament conservador acceptava la doble moral sexual del matrimoni segons la qual l'home podia tenir relacions sexuals amb altres dones, però a la dona abans de casar-se se li exigia la virginitat i la limitació de les seves relacions sexuals a les merament matrimonials per garantir la paternitat dels fills.

El impuls sexual masculí era molt més gran que el femení. Així, es considerava que la privació sexual era perjudicial per a la salut de l'home però que no tenia cap incidència en la salut de la dona. Els prejudicis al voltant de la sexualitat pel fet que la doctrina catòlica considerava dolentes les relacions sexuals si no anaven orientades cap a la procreació van dificultar l'expressió de la sexualitat femenina, que sempre ha estat infravalorada en relació amb la del home. Fins i tot va arribar un punt que es va assimilar el impuls sexual masculí amb el impuls maternal femení, i es van posar en dubte el desig sexual de les dones. Molts cops s'associava la prostitució a la manca de mitjans econòmics de les dones que es veien obligades a practicar-la. Les dones van haver de vendre el seu cos per la misèria econòmica, l'atur i degut a una educació i una formació professionals insuficients. Durant la guerra civil es van crear les anomenades *Liberatoris de la Prostitució*, amb la intenció de realitzar un programa de rehabilitació social, de formació cultural i de capacitació professional de la dona prostituta que li permetés desenvolupar un altre model de vida que no fos aquest.

Segons la concepció que tenien abans de la dona era que la sexualitat de les dones havia d'estar lligada a la reproducció, però els homes havien de satisfer una necessitat sexual però ni per sentiment de paternitat ni per l'afectivitat que li mostrava la dona, per una banda fomenta entre les dones una vida sexual que depèn exclusivament de les necessitats masculines i per una altra part fomenta que els homes puguin utilitzar a les dones, ja sigui com a objectes de plaer o com a màquines de reproducció.

La visió de que la dona era diferent a l'home dins la societat va suposar una divisió sexual de les funcions socials: l'home havia de mantenir a la família mentre que la dona s'ocupava de la llar i dels fills. La maternitat i la família es va convertir en un focus

Per què ells tant i elles tan poc?

d'expressió femenina, i la seva capacitat reproductora va definir la principal identitat personal i social de les dones. Pompeu Gener l'any 1889 afirmava aquest fet: << En si mateixa, la dona no és, com l'home, un ésser complet; és, tan sols, un instrument de la reproducció, la destinada a perpetuar l'espècie; mentre que l'home és l'encarregat de fer-la progressar, el generador de la intel·ligència>>. ⁶

Cuidar de la llar no només es cosa de dones quan una dona i un home es casen, estan destinats a compartir-ho tot, i quan dic tot es tot a portar entre els dos els diners a casa, a mantenir la família i a cuidar-la, no se li han d'adjudicar uns papers a la dona i a l'home uns altres pel simple fet de ser la figura masculina "la portadora del benestar" i de "l'economia" tal i com s'entenia molts anys enrere.

Quan un home es compromet a estar amb una dona el resto de la seva vida, es compromet a cuidar-la i a respectar-la, a no obligar-la a tenir fills n'hi obligar-la a fer l'amor. Molts anys enrere en els matrimonis de conveniència no hi havia amor entre l'home i la dona i l'única finalitat que tenia aquell matrimoni era la procreació, fet que oprimia a la dona perquè poder ella no volia tenir fills, poder volia treballar, volia estudiar poder ni tan sols es volia casar, però algú li va preguntar? I al home algú li va preguntar si es volia casar, si volia tenir fills? Ningú els va preguntar res, però eren els rols de l'època i era el que les famílies de cadascú els qui els havien posat aquestes idees dins del cap, però era injust i quan molts pares decidien casar a les seves filles i assegurar-los-hi un "futur" amb aquell marit, les mares de les futures novies no devien dir res al respecte, perquè era el mateix que els hi havia fet a elles quan eren jovenetes.

Un matrimoni es cosa de dos sort que avui dia les coses han canviat i ara es casen per amor i encara continua havent el rol de crear una família, però des de una perspectiva diferent per desgràcia en països desenvolupats encara es produeixen els matrimonis per conveniència i moltes vegades agafen a nenes molt jovenetes i les casen amb

---

⁶ Cristina Gatell. Dones d'ahir, dones d'avui. Pag 9.

Per què ells tant i elles tan poc?

homes de una edat bastant elevada per a que els cuidin aquestes noies no tenen via perquè estan sotmeses a les ordres d'un desconegut.

1.4 En el patrimoni.

Antigament quan una parella tenia fills per exemple posem el cas que fos un nen i una nena, hi havia grans diferències per qüestió de sexe al nen els mesos de lactància s'allargaven fins a 18 mesos i inclús més, mentre que la nena patia una gran manca d'atenció. Quan aquests dos arriben a l'adolescència el fill esperarà fins tenir una posició abans de casar-se; mentre que la filla quan abans es casi millor.

La superioritat del mascle pertanyia a una concepció de la societat que valorava la força física, l'economia de la conquesta i la sexualitat masculina, representava que l'home dominava en la guerra.

Si l'home tenia una superioritat en el govern de la casa, la situació de les filles era insuportable perquè passarien de l'esclavitud del pare al dels germans. Aquest fet va impulsar al matrimoni consensual però va tenir importants efectes jurídics sobre la filla: es a dir, quan la filla es casava, perdia els seus drets a una part de l'herència de la parella paterna, i a més a més quan es casava la dependència que heretava es convertia en el dot del seu marit. En la vida conjugal les dones estaven esclavitzades pels seus marits i pels seus sogres, elles estaven cansades de tanta maternitat, de la feina constatat de casa i del control de oncles i germans.

La reglamentació sobre l'herència i la successió desemboca sobre les relacions patriarcals les quals impedeix a la dona heretar amb igualtat de condicions respecte als seus germans mascles, es a dir les dones podien ser necessàries per la reproducció però no eren beneficiaries de la transmissió hereditària. Aquest fet es materialitza a Catalunya a través de la institució de l'hereu, els mecanismes legals donen als homes una posició privilegiada a través dels capítols matrimonials i de les preferències. Les dones només podien ser pubilles quan el balanceig de la demografia els siguin favorables, es a dir, quan no hi hagin germans de sexe masculí en la família, que sigui la

Per què ells tant i elles tan poc?

germana més gran o quan els germans mascles hagin mort, i la resta de germanes s'hauran de conformar amb els béns que rebran en contraure el matrimoni.

Moltes vegades els pocs drets que tenien les dones, des de la llei no sempre es respectaven, també cal dir que algunes vegades la dona feia un ús d'una llei que era discriminatòria per a ella, en benefici propi. Tot i les dificultats que van tenir les dones van anar avançant en tots els aspectes, creant diferents tipus de xarxes i de relacions entre elles.

La transmissió de l'herència entre les dones pot ser com una manera de mantenir viva l'ascendència per via materna, la transmissió d'herència entre les dones implica diferents graus de solidaritat entre elles. En primer lloc la transmissió de riquesa entre dones ens indica una relació que va més enllà de l'ordre simbòlic del patriarcat i que ens introdueix dins l'ordre simbòlic de la mare, ja que es tracta d'unes relacions que queden fora dels límits del patriarcat.

Durant l'edat moderna, els documents notariais que ens permeten seguir la transmissió de la riquesa entre les dones ens permeten saber que hi havia una molt bona relació ja sigui entre mare i filla, tieta i neboda o entre amigues i veïnes. Aquestes relacions ens indiquen certs graus de complicitat entre les dones, que van crear grans xarxes de solidaritat i d'assistència mútua, i aquesta relació entre elles es veia exercida en la vida quotidiana i s'ajudaven mútuament contribuint a la supervivència d'elles mateixes i a la de les seves famílies. Generalment les relacions més destacades eren entre mares i filles, a partir d'aquí es veu clar que no només es basava en la transmissió de l'herència sinó també a les pràctiques de la vida quotidiana entre les mateixes dones, les quals establien una mena de relació entre totes.

En molts casos quan una dona es quedava vídua es sentia molt més lliure alhora de fer el testament, malgrat les lleis i les costums que gairebé obligava a les dones a complir les normes, moltes vegades aquesta norma no la complien. A testaments atorgats per dones durant l'edat moderna, quan les mares fan ús de la màtria potestat i nomenen a una de les filles com a hereva, que normalment la nomenaven hereva perquè no hi

Per què ells tant i elles tan poc?

havia fills mascles, però hi ha altres casos en que simplement no volen seguir la norma patriarcal de successió i nomenen a la filla hereva tenint germans mascles. Algunes testadores nomenen hereus als seus fills i filles a parts iguals, hi en alguns casos inclús el fill rep una tercera part dels béns de la família i la filla dues terceres parts.

Hi havia una gran solidaritat femenina on es pot comprovar en els llegats, en els quals moltes dones alhora de testar es recordaven d'altres dones i no només de les seves filles, ja podien ser nebodes, tietes, o inclús dones que no fossin de la seva família, no eren massa importants els llegats quan i figurava alguna cosa així però creava un gran vincle entre les dones de supervivència entre elles mateixes i les seves famílies, sempre es reforçaven mútuament.

Màtria potestat

“Margarida Call i Pedrals signa testament davant notari a Barcelona, el dia 20 d’agost del 1781, disposant dels seus béns i dels del seu marit, que en morir li havia concedit aquesta facultat al seu testament (1769). Al dit testament, Margarida fa ús de la màtria potestat i decideix fer un repartiment a parts iguals de l’herència, entre el seu fill Esteve i la seva filla donzella, Teresa. La testadora té una altra filla la qual llega 25 lliures com a suplement de llegítima i que es constitueix com a hereva amb la seva germana i germà però només pel dit import, atès que, segons Margarida, la seva part ja li va donar com a dot quan es va casar. A més, Margarida realitza un altre llegat a Teresa, compost per roba i una imatge de la Nostra Senyora del Carme. Aquest és un acte d’autoritat femenina en què Margarida vulnera les pautes imperants de successió patriarcal en benefici de les seves filles, i particularment de la seva filla Teresa.”⁷

Tots els germans ja siguin nois o noies hauríem de tenir el mateix dret a heretar la mateixa quantitat de bens, no perquè ell sigui un noi a de tenir preferències davant la família.

---

⁷ Extret de la web <http://www.ub.edu/duoda/diferencia/html/ca/secundario8.html>

2. DIFICULTATS PERQUÈ LA DONA ES DESENVOLUPI PLENAMENT COM A PERSONA.

Aquestes dificultats es refereixen a que la dona no es pugui desenvolupar com a persona, a que hi hagi algun problema que no la deixi avançar i que no deixi que es trobi a ella mateixa, algun obstacle que li faci impossible ser ella mateixa i que d'alguna manera es senti reprimida per molts motius dels quals n'intenta buscar alguna solució, ja sigui perquè el marit no la deixa sortir de casa o la maltracta psicològicament o físicament, o pel simple fet que la llei digui que no la deixa avortar i ella no pugui escollir el seu futur per qualsevol circumstància que li a deparat la vida.

2.1 Violència de gènere.

La violència de gènere no es un problema recent sinó tan antic com les societats patriarcal, el inici dels quals es perd en el principi dels temps. Per més que es conegui és difícil d'eradicar i ja fa segles que dura sense que s'hi hagi trobat una solució definitiva.

La convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (1979) va demanar als estats firmants a establir mesures legislatives i d'una altra qualitat que prohibia la discriminació contra la dona. Al 1992 la junta creada per la vigilància de la realització d'aquesta convenció va incloure la violència per raó de gènere com una forma més de discriminació i les mesures que s'han de prendre per eliminar-la. Sobre els efectes de salut que podia tenir aquesta violència, va recomanar associacions i serveis de suport a totes les víctimes, com ara refugis, serveis de rehabilitació i orientació.

L'Assemblea General de Nacions Unides al 1993 va acollir la Declaració sobre la Eliminació de la Violència contra la dona on afirma que *"la violència de gènere deteriora o anul·la el desenvolupament de les llibertats i posa en perill els drets humans Fundamentals de les dones, la llibertat individual i la integració física de les dones"*.

Per què ells tant i elles tan poc?

La conferència Mundial de Drets Humans (1993) va acollir la Declaració de Viena i el Programa d'acció on es reconeixen els drets humans de les dones com a part dels drets humans universals i afirma que les violències per raons de sexe han de ser eliminades. Confirma que són el resultat de prejudicis culturals que són incompatibles amb la dignitat i el valor de la persona.

Els maltractaments són aquella violència física, psicològica o sexual dirigida a les dones, la qual es exercida pel marit, company, parella o ex parella. El maltractament es un procés, no un fet aïllat o puntual. Quan una dona arriba a un centre hospitalari amb un dany físic produït per la seva parella possiblement no hagi sigut l'únic maltractament que a sofert, segur que durant temps a estat patint un maltractament psicològic i possiblement també sexual, molts cops la violència física no es utilitzada fins quan la relació està avançada.

Hi ha un refrany antic que deia: "Entre marit i muller, no t'hi posis per a res". Era la manera que tenia la societat antigament de justificar que els maltractaments dins de l'àmbit familiar pertanyien a les parelles d'una forma privada i que ningú no n'havia de fer res.

I un segon refrany: "Mula i dona, garrot la fa bona" això o deien les parelles o companys sentimentals i es referien a que el que era seu ja fos un ase o una dona els podien redreçar amb unes quantes corretjades.

S'exerceix sobre les dones la violència de gènere com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat que l'home sent envers la dona i es senten més poderosos sobre les dones si li exerceixen aquesta violència. Aquesta violència es produïda per mitjans físics, psicològics o econòmics i que té com a resultat un patiment ja sigui físic, psicològic, sexual... tan com si es produeix en els àmbits públics o en els privats.

Per què ells tant i elles tan poc?

Cap dona resta exempta de poder ser víctima de qualsevol maltractament i sobretot els maltractats es generen a totes les classes socials, els maltractadors són homes de tota estofa i les dona maltractades es troben en qualsevol posició.

Els maltractadors els veiem com persones normals, un treballador nat, una bona persona, un pare exemplar per als seus fills, un millor amic incapaç de matar a una mosca, això no es cap obstacle per a que a les parets de casa seva puguin maltractar a la seva dona o parella. Són impecables en l'esfera pública, però això no els priva de ser mal tractadors a les seves llars opaques. Entre el nodrit llistat de complicacions associades a la violència de gènere, una problemàtica àrdua cosa a les administracions públiques, les organitzacions privades i les ONG consagrades aquest afer, es refereix a la "victimització secundària", és a dir, la reproducció del sofriment de la dona víctima de maltractament. Es allò que s'entreveu quan la dona a de reviure un altre cop una situació de maltractament quan explica fragments de la seva biografia davant el gabinet psicològic (per partida doble, amb el seu propi tractament psicològic i en el dels seus fills), el professorat, els advocats, els serveis socials, la policia, el jutjat, el personal mèdic, etc. haver de donar tantes explicacions a professionals retroalimenta el patiment, el parlar amb professionals molts cops és un malson feixuc per a moltes dones, perquè diguéssim que han de tornar a reviure una altra vegada aquell malson del qual encara no han despertat. Amb aquest planteig moltes dones toleren i embrancades en els seus temors comprensibles, tornen amb l'agressor. Si no se'ls presenta de nou un rampell de lucidesa, queden condemnades per a tota la vida a la relació dels maltractaments.

En general els problemes amb la parella no comencen el primer dia , ni tan sols amb els futurs mal tractadors. Si aquests insultessin o peguessin des de el primer moment moltes dones no continuarien amb ells.

La dona sap que ell l'estima, que no tornarà a passar i que aquests problemes es solucionaran aviat precisament i per això vol continuar parlant amb la seva parella per solucionar el problema de la comunicació i insisteix, li mostra els seus sentiments, al principi sembla que l'home la entès però després tot continua igual. L'home es sent

Per què ells tant i elles tan poc?

superior a la dona només per la seva condició masculina, amb aquesta superioritat masculina es sent agust perquè li atribueix control i privilegis. A la dona no li donen explicacions de res ni li mostren els seus sentiments i tampoc deixa que ella li mostri les seves queixes o faltes de comunicació perquè això per a ell seria rebaixar-se.

A ella l'estranya que ell no es porti igual que com es porta amb els seus amics o amb el seu jefe, a ells els dona explicacions, compleix el que els diu, comparteix aficions i interessos, els escolta, pacten... i això fa que ella es senti marginada del món de la seva parella. La dona es sent culpable perquè molts cops es pensa que o exagera sap que les coses no van bé i es posa trista, i cada vegada està més desconcertada, ella vol parlar amb l'home però ell fa veure que no sap de que li parlar i li diu que n'està fent un grà massa. Ella cada cop es sent més angoixada i més frustrada, es comença a fer preguntes de que es el que pot estar fent malament. Cada cop que ella parla sobre algun tema, ell contesta amb el contrari, mostrant autoritat i que l'únic punt de vista important es el seu. Això fa que ell guanyi poder mentre que ella el va perdent. El abús verbal es un problema de control, de lluita per adquirir i mantenir el poder, això es el que provoca mal estar, angoixa i sentiment de culpabilitat. L'agressió psicològica es tan greu com la física perquè molts cops pot confondre tan a la dona que pot acabar per optar al suïcidi.

No s'ha de confondre l'amor amb la possessió, ells creuen que la dona es seva i de ningú més i això els crea una consciència de que es un objecte que ell pot manipular constantment.

Hi ha certes autoritats que han pres consciència i intenten buscar-ne les arrels d'aquesta violència i donar mitjans per defensar-se d'aquesta agressió convertida en una plaga que infesta les dones, i busquen al mateix temps una forma d'eradicar-la definitivament.

La violència no només es el cop, ni el insult, ni la desvalorització... Es tota una estratègia per la qual l'home violent aconsegueixi

Per què ells tant i elles tan poc?

l'objectiu de humilia, anular, rebaixar a la dona i per això serveix el cop, una mirada, unes paraules desestabilitzadores fetes en el moment propici. Ell la coneix i sap allò que més li pot fer mal. La dona no arriba a entendre perquè li succeeix això, es amb la persona que s'ha casat, es amb la persona que s'ha compromès per tota la vida que compartirà amb ell tots els sentiments, les alegries, les tristes, es amb la persona que comparteix els fills, es la persona de la seva vida i sap que l'estima i que no li fa per fer-li mal, no el vol abandonar perquè pobre, es quedaria sol i no s'ho mereix no a fet alguna cosa tant dolenta com per fer-lo fora de casa, només li a fet una bufetada que potser es mereixia. Això es el que pensen moltes dones maltractades no saben parar-ho perquè s'estimen amb aquest home que tan mal els i fa no veuen la realitat però no perquè no vulguin si no perquè no poden, estan cegues d'amor, un amor que l'únic que els i fa es mal. Han de parar-li els peus, elles son la presa i ell el seu depredador, s'han de valorar com a dones i no deixar-se tocar, perquè ells no tenen dret a reprimir-la ni a tocar-la, ni a amenaçar-la, ni a fer-la sentir petita dia a dia, ni a insultar-la i sobretot ni a treure-li la llibertat, perquè ell no l'estima l'únic que vol es doblegar la voluntat de la dona i limitar-la, perquè ell considera que es seva i veu que ella no li podrà fer mai mal perquè no te la mateixa força, i no te el suficient valor de fer-lo fora de casa, doncs si, hi ha dones que o aconseguen i han dones que aconseguen sortir de les urpes dels seus marits, hi ha dones valentes que saben tirar endavant sense l'ajuda d'un home que només la menysprea. Sembla que aquests terroristes domèstics s'alimentin de la violència, l'home imposa la seva posició, exigeix privilegis. La dona o fa en defensa de la seva dignitat humana, per por o per dependència.

Si la dona pateix alguna malaltia, te problemes amb el treball, te alguna crisi personal... l'home no es menys violent per això tampoc o es quan la dona esta embarassada, l'home es creu que la dona s'ha quedat embarassada només per atrapar-lo, i es llavors quan la violència es fa més evident, es des responsabilitza de l'embaràs, acusa a la seva dona de que aquell fill no es de ell i molts cops l'obliga a continuar amb l'embaràs quan ella no o vol o al revés a interrompre'l, perquè ell no se'n vol fer càrrec, considera que aquell fill no es seu i que ella se n'ha anat amb un altre i que per aquest motiu es

Per què ells tant i elles tan poc?

mereix ser castigada, no sent absolutament pena per ella al contrari tot el que li passi serà perquè s'ho haurà buscat.

Els homes "normals", es a dir, els que no maltracten a les seves dones ni les assassinen, són els que deuen pensar que senten vergonya de ser homes perquè no entenen com un home pot arribar a fer una cosa així. Els que es pregunten: "els homes estem malalts?" o "els homes que assassinen a les seves dones estan malalts?".

No crec que els homes que assassinin a les seves dones estiguin malalts, no són psicòpates que es desestabilitzen i acaben atacant indiscriminadament. Són homes molt normals com diuen tot el veïnat, són tan normals que un dia li claven un ganivet a la seva parella, o li tira gasoil al damunt i l'encén com una teia o la tira pel balcó d'un vuitè pis, o l'estrangula amb el seu cinturó.

Els homes que senten que els maltractadors que assassinen a les seves dones estan malalts, són aquells que quan veïessin algun acte de violència al mig del carrer contra una dona, l'anirien ajudar sense saber les conseqüències que podrien arribar a tenir per a ell, aquests són els veritables homes, perquè quan una dona es atacada violentament per la seva parella, quan es insultada, quan es amenaçada, quan simplement se la crida, aquesta dona es mereix ser defensada, es mereix algú molt millor que aquell home que no li dona el que ella realment es mereix, que només li dona disgustos.

Hi ha homes defensors de la dona, hi han homes que donarien la vida per elles, que les defensarien i les cuidarien, que sobretot les respectarien i no els i posarien mai una mà al damunt, que estarien en contra del sistema patriarcal perquè no es just per a les dones, que les protegirien davant de tot, llàstima que d'homes així n'hi hagin molt pocs.

Perquè una dona es superior al home i quan l'home veu això fa que la dona baixi al seu nivell i inclús si senti inferior, per aquest motiu la dona es mereix ser defensada perquè ella està tan terroritzada pel que li pugui passar que no té suficient força com per tirar endavant i o intenta, però l'home la reprimeix encara més.

Per què ells tant i elles tan poc?

Vivim en un sistema –el sistema patriarcal- que es basa en la superioritat de l'home sobre la dona. És aquesta superioritat que malgrat les lleis, es manté intacta en les mentalitats, i és el que resulta intrínsecament pervers, és el que propicia la violència de gènere.

És contra el sistema i les creences del sistema contra el que lluita la llei. I precisament per això és legal sumar assassinats, maltractaments físics i psicològics, perquè són part d'un mateix sistema.

L'assassinat es produeix quan la dona es decideix a plantar-li cara al home i allunyar-se de ell. Als països nòrdics hi ha molts més assassinats que no pas al nostre país perquè allí el sistema és tan rígid que el dominador gairebé no li cal aplicar correctius. Les coses ja van soles.

Es vergonyós que un home arribi a tenir tanta sang freda per la seva dona que teòricament s'estima, o tot era un engany i realment no se l'havia arribat a estimar mai? Només la volia per tenir alguna cosa seva com si fos una propietat? Que és per aquests homes estimar si agredeixen a la persona que estimen?

Els homes violents són alcohòlics, són drogoaddictes, estan sense feina, són epilèptics, són impulsius, són des controladors, estan bojots, estan malalts, són homes de veritat, no són del tot responsables, tots els homes són així.

Ni l'alcohol ni altres dependències en són la causa: l'alcohol no fa violent a un home que no o es, encara que si que fa que la violència sigui més extrema. També són violents quan no beuen "l'embriaguesa no crea els vicis, no fa més que posar-los en evidència". Això els i serveix als homes juntament amb la pressió psíquica i la majoria d'actituds atribuïdes als homes violents, serveixen per justificar la seva conducta i restar-li responsabilitat i importància.

Els terroristes domèstics, són aquells que no formen part del grup de persones importants que formen l'empresa on treballen, ni estossen el company de bar amb el que juguen a la botifarra, ni tampoc seria dels qui mai dispararia a una sucursal bancària...

Per què ells tant i elles tan poc?

El mal tractador va perdre graus per maltractar a la seva parella primer, l'ataca dissimulant no vol semblar dolent i després arriba un moment on l'agressió es descarada i oberta. Molts cops parla i pensa en ella com si fos un objecte de la seva propietat i a més un objecte desagradable, d'aquesta manera ell s'escolta a si mateix repetint-se que la seva parella és el seu objecte i es convenç de que té tot el dret a insultar-la, maltractar-la i pegar-la perquè ella no és res més que brossa.

No només són terroristes domèstics aquells que agredeixen a les seves dones i les empetiteixen mica a mica, també o són aquells que a la vegada maltracten al seu fill, perquè un mal tractador quan comença amb la seva parella també repercuteix als fills perquè aquesta violència també els afecta ja sigui psicològicament o físicament.

Com es dit avanç l'home es creu que la dona és un objecte de possessió, també o creu dels seus fills ja siguin nenes o nens. Com més sever és el maltractament a la mare més sever és el maltractament al fill, molts cops l'home agredeix al fill quan aquest intenta defensar a la mare de la violència paterna, quan vol salvar-la i protegir-la d'aquell home que segons la mare els estima als dos i que no tornarà a passar, el fill vol treure a la mare d'aquest forat i vol que vegi la realitat, vol que fugin els dos junts d'aquella persona que només els i aporta el mal, que no accepta la igualtat i no accepta les condicions que estableix la dona dins de casa, com a muller i com a mare. El més greu d'això és que apart d'agredir físicament molts cops els fills són agredits sexualment sense que la dona en doni compte, perquè el mal tractador estableix com un pacte de silenci amb el nen.

Hi ha diversos casos de maltractament, un d'ells és quan un exmarit conversa amicalment amb el seu fill perquè sap que ell és un dels testimonis. La seva maquinació perversa és caurà bé a qualsevol preu, fingint en les seves argücies que és un indiscutible bon pare. Per això aquests estimats mal tractadors són acollits per gent del seu voltant perquè veuen que tenen una molt bona relació amb els seus fills, aquesta gent està manipulada pel propi mal tractador. No hi ha ni una mica d'autenticitat en aquests homes, el suposat amor vivaç s'esvaeix de cop i volta en la llar domèstica. A l'hora de la veritat el menyspreu patern fa efecte sobre el nen quan a

Per què ells tant i elles tan poc?

casa sovint el pare el pega, davant d'això el noi es troba davant d'un mal tractador enfurismat, el tracte aspre del qual , així com les contents mentides i les fortes escridassades, aboquen al nen a un desemparament infantil. L'home acusa a la seva ex esposa de ser una mala mare i li diu quatre fresques amb el propòsit de fer-la sentir buida i de ridiculitzar-la, també m'atemoeix amb represàlies impunes.

En aquest i en d'altres casos es difícil que la gent se n'adoni del maltractament familiar: maltractament infantil i violència contra la dona.

En altres casos al home li agrada maltractar la dona en públic i , caigui qui caigui, tant se'ls en fa els comentaris de la resta. Aquests presumeixen d'homenots amb els seus fums de bravura i la seva incontinència verbal pejorativa, dient fàstics amb fatxenderia contra les dones.

Normalment el mal tractador comença amb una agressió verbal solapada i esporàdica, difícil de distingir dels comentaris i de les discussions normals entres dos persones properes, l'agressor fingeix ser alguna cosa que no es, es necessita veure com un heroi. En quan comença la convivència es sent amenaçat per la intimitat i la intervenció creixent de la dona, que pot desemmascarar la seva virilitat fraudulenta. Aquest Home no està malalt ni està boig simplement es creu superior a la dona. Es comporta amb normalitat quan la situació està relaxada i quan veu que la dona no pot tenir més poder que ell. En la relació amb la parella s'han d'arribar amb alguns acords per poder conviure aquí es quan l'home se sent angoixat. La dona intenta parlar amb ell sobre temes diversos i ell sent que la dona li mana, i l'irrita que li digui el que a de fer o que li demani explicacions per la seva conducta.

Les anomenades <<pèrdues de control>> son controlades. L'home violent agredeix a la dona quan es més vulnerable, quan no te a ningú a prop que la pugui ajudar, quan esta aïllada del món. En uns altres contextos l'home no es descontrolaria i amb unes altres persones, molt menys. Sembla difícil entendre que porten conductes correctes a excepció de la relació amb la parella, que si esta malalt i per tant sense responsabilitat

Per què ells tant i elles tan poc?

sobre els seus actes, pugui controlar i decidir el moment de l'atac, el lloc i les parts del cos que elegeixi.

Les armes que utilitza poden ser els punys, una arma blanca, una arma de foc, les paraules, la imposició del silenci, la seguretat de les filles i fills, fer alguna cosa que la humiliï, obligar-la a realitzar alguna cosa que ella no vulgui, ignorar-la quan ella demani atenció, menysprear-la, desautoritzar-la davant dels fills i qualsevol cosa que li serveixi al seu objectiu, que es la utilització i el domini.

A nivell mundial gràcies a les contínues manifestacions, al treball del moviment feminista estem aconseguint que tingui un impacte social, i que la societat es doni compte de que els maltractaments a les dones no són només notícies són fets que li passen a una dona que està sent reprimida pel seu home, que cada vegada que entra a casa viu un infern en el qual no pots sortir i del qual ningú de la nostra societat en sap res. Els moviments feministes animen a que aquestes dones a que denunciïn les agressions que pateixin volen que s'estengui pel món la gravetat de la violència. Que no pot haver violència contra la dona que no es pot tolera que no hauria de ser una opció per a l'home. Perquè la violència de gènere i les discriminacions contra les dones, encara que al segle XXI estigui molt avançat, aquest aspecte no s'ha eradicat i continua fermament lligades a cultures de tot el món. Que no tinguis el dinar preparat, que no vulguis fer l'amor aquell dia perquè no en tens ganes, que no li vulguis donar la raó al marit perquè no la te... totes aquestes situacions no son en cap moment accions fetes per merèixer la mà alçada d'un home.

Si fos un home i no respectes a la meva dona només pel simple fet de tractar-la diferent, d'alçar-li el to de veu, de reprimir-la, de no donar-li la llibertat d'expressió... sentiria vergonya de ser home.

2.2 Llei de l'avortament.

A través de les lleis es pot veure que el patriarcat pretén imposar unes lleis sobre la dona que creu que són les ideals per a ella, això no vol dir que aquestes lleis siguin la realitat social, cal conèixer el que decideix la llei sobre les dones, ja que encara que no

Per què ells tant i elles tan poc?

sempre es compleixi, en qualsevol moment el poder dominant pot imposar l'obligació que la llei prescriu i les dones tenim que acceptar-la i adequar la nostra actuació amb aquests poders.

Les dones dins dels partits polítics han començat una lluita per una representació més equilibrada per uns mecanismes que impulsaran aquesta representació.

La despenalització de l'avortament al 1985 va suposar un important canvi social a Espanya dels primers anys de la democràcia, fins llavors havia sigut sempre il·legal avortar exceptuant Catalunya durant la segona República.

La llei orgànica 9/1985 de reforma del Article 417 del Codi Penal, coneguda com la llei del Avortament, va despenalitzar la interrupció voluntària de l'embaràs en tres hipòtesis:

Llei del 1985: normativa de supòsits restrictius

- En cas de que hi hagi un greu perill per la vida o la salut física o psíquica de l'embarassada, en qualsevol moment de la gestació. En cas de violació en les 12 primeres setmanes. En cas de que es sàpiga que el fetus haurà de nàixer amb greus problemes físics o psíquics en les 22 primeres setmanes.
- En cas de violació, es necessari que la dona hagi denunciat els fets.
- En cas de que el fetus pateixi malformacions o que la salut de la mare estigui en perill es necessari un informe del metge d'un facultatiu diferent del que va a practicar l'avortament.

En aquest tres fets no és punible l'avortament "practicat per un metge, o sota la seva direcció" en un centre sanitari acreditat per fer interrupcions voluntàries de l'embaràs, ja sigui públic o privat, amb el consentiment exprés de la dona.

Tampoc serà punible la conducta de l'embarassada en aquests tres casos encara que l'avortament no es practiqui en un centre acreditat o no s'hagin emès els informes mèdics que s'exigeixen.

Per què ells tant i elles tan poc?

En tots els altres casos, en el Codi Penal l'avortament a Espanya està penat de la següent manera:

- ❖ De quatre a vuit anys de presó i inhabilitació especial per el professional sanitari que provoqui un avortament sense el consentiment de la dona.
- ❖ De un a tres anys de presó i inhabilitació per el professional que practiqui un avortament a una dona amb el seu consentiment però fora dels supòsits de violació, malformació del fetus o risc per la salut de la mare.
- ❖ Una pena de sis mesos a un any de presó o multa de sis a vint-i-quatre mesos per la dona que avorti fora dels suposats de la llei.
- ❖ Es produirà un arrest de dotze a vint-i-quatre caps de setmana per el professional que per imprudència greu provoqui un avortament i pena

d'inhabilitació especial en cas d'imprudència professional.

Aquesta llei va ser modificada l'any 2010 per la desprotecció jurídica en que quedaven les clíniques quan un jutge analitzava la situació psíquica de les dones que havien avortat. I també perquè mantenia a les dones en el seu

pensament de dependents de l'autoritat mèdica.⁸

Llei socialista del 2010: un normativa de terminis.

- Fins a les 14 setmanes: avortament lliure sense necessitat de cap justificació de la mare.

---

⁸ Ho va indicar Santiago Barambio de l'Associació de Clíniques Autoritzades per a la interpretació de l'Embaràs que agrupa 22 centres a Espanya, Barambio també afirma que serà com si no tinguéssim llei ja que la llei que faci el govern serà molt estricta perquè Europa obliga que sigui així.

Per què ells tant i elles tan poc?

- De les 14 a les 22 setmanes: dos supòsits per poder interrompre l'embaràs, "greu risc per la vida o salut de l'embarassada" o "risc de greus anomalies en el fetus" (en els dos casos amb un dictamen mèdic).
- Més endavant: en cas que es detectin "anomalies fetals incompatibles amb la vida i així consti en un dictamen mèdic [...] o quan es detecti en el fetus una malaltia extremadament greu i incurable".
- També estableix que les noies de 16 i 17 anys no necessiten el consentiment dels pares per avortar. La llei els eximeix d'aquest requisit si la menor al·lega que explicar-ho "provocarà un conflicte greu".

El ministre de Justícia, Alberto Ruiz-Gallardón va dir que no consideraria legal aturar un embaràs quan el fetus pateix malformacions greus, contra el que passa a tots els països europeus amb les excepcions de Malta i Irlanda, mentre que la llei espanyola del (1985-2010) permetia aquest avortament fins a les 22 setmanes de gestació.

Avantprojecte de llei Gallardón 2013: només es podrà avortar si hi ha informes mèdics que ho justifiquin o una violació.

- Es torna a una llei de supòsits, no de terminis.
- Dos supòsits: perill per a la salut de la dona i violació.
- Perill per a la salut de la dona: La llei parla d'un "perjudici important i durador" per a la salut física i psíquica de la dona. El termini per a aquest primer supòsit és de 22 setmanes de gestació. El perill per a la salut l'hauran d'acreditar dos metges diferents dels que practiquin l'avortament. Després dels informes, la dona haurà d'esperar set dies abans de decidir si avorta.
- Violació. La dona haurà d'haver presentat una denúncia. El termini per a aquest segon supòsit és de 12 setmanes.
- S'elimina el supòsit de malformació. Es podrà avortar en cas que "anomalies fetals incompatibles amb la vida" afectin psíquicament la dona. En aquest cas caldran dos informes de dos metges diferents dels que practiquin l'avortament:

Per què ells tant i elles tan poc?

l'un farà l'informe sobre la salut de la dona i l'altre analitzarà el fetus i haurà de provar la "incompatibilitat amb la vida".

- L'avortament queda despenalitzat per a la dona. Per als metges, es mantenen les penes actuals.
- L'avortament deixa de ser un dret de la dona com fins ara, que podia interrompre'l fins a la setmana 14 de gestació.
- La llei obliga les menors a tenir el consentiment dels pares abans d'interrompre l'embaràs.
- Les clíniques que practiquin avortaments tindran prohibit anunciar-se.

Il·lustració 5 Activistes de Femen irrompen al congrés amb el crit de avortar es sagrat

Segons Gallardón és <<una aposta per la llibertat de la dona>>. Quina llibertat? La de haver de viatjar a Londres per poder avortar? La d'haver de recorre a una clínica il·legal o be de morir dessagnada per aquelles dones que no puguin pagar? No te res a veure amb la llibertat d'obligar amb una mare a portar setmanes en el seu ventre

un fill que quan naixi sap que morirà, per moltes lleis que estableixin no es reduiran el nombre d'avortaments. Així ho va demostrar l'any passat un estudi de la OMS publicat a "The Lancet" amb conclusions molt clares. Criminalitzar l'avortament és una política tant cruel com a la vegada inútil, només serveix per augmentar el nombre de dones que es jugaran la vida per poder decidir sobre la seva maternitat.

Els països on més avortaments acostumen haver són aquells on les lleis són més dures mentre que ignoren la verdadera solució del problema, que acostuma a passar per l'educació sexual de les persones i les polítiques de planificació familiar.

Per què ells tant i elles tan poc?

La nova proposta del PP sobre la llei d'avortament fa que tornem al passat, que retornem a un debat tancat que qüestiona tots els drets de les dones i ens fa sentir culpables de qualsevol fet.

Però la interrupció voluntària de l'embaràs, segons la legislació espanyola no es un assassinat.

Es culpa nostra que hi hagin homes amb tant poc seny que violin a joves menors de divuit anys i es quedin embarassades? Es culpa nostra que el fetus estigui molt malalt i no i pugem fer res? Es culpa nostra que no estiguem prou capacitades com per tenir un fill sent tant joves o perquè no li pugem donar la vida que es mereix?

El divendres 20 de desembre de 2013 es va aprovar la contrareforma de la llei de l'avortament, el ministre a eliminat d'un cop de ploma el dret de les dones d'avortar lliurement, aquesta llei no elimina completament la possibilitat d'interrompre l'embaràs, però que hi ha infinit de traves i requisits que han de complir les gestants que es vulguin sotmetre a la intervenció, Espanya s'allunyarà completament dels altres països del seu entorn Europeu perquè es situarà entre els estats amb legislacions més severes.

El nom del text legal ja és per si mateix significatiu: "LLEI PER A LA PROTECCIÓ DE LA VIDA DEL CONCEBUT I DELS DRETS DE LA DONA EMBARASSADA." Es a dir, els interessos dels no nascut s'anteposen davant dels de la gestant, que a més a més ja ho haurà de passar prou malament per prendre una de les decisions més difícils de la seva vida, haurà de superar a més diverses traves burocràtiques que endarreriran el moment en què se sotmetrà a la intervenció, si no la impedeixen completament.

El govern a fet tirar endavant el text després de dos anys de tensa divisió entre els ministres partidaris d'aprovar un text molt dur i estricte i els que ja es sentien còmodes amb la legislació que va estar vigent a Espanya des del 1985 fins que el Govern de José Luiz Rodríguez Zapatero va aprovar, el 2010, l'actual llei de terminis, que l'avantprojecte aprovat de la nova llei de l'avortament el 20 de desembre derogarà íntegrament quan entri en vigor.

Per què ells tant i elles tan poc?

La normativa és més dura que la del 1985, perquè diu que no es podrà avortar sota el supòsit de malformació fetal, però per agradar al sector més incòmode amb els canvis es deixa la porta oberta al fet que les gestants al·leguin que portar al món un nadó amb greus anomalies els genera un risc psíquic i així puguin interrompre el seu embaràs.

Resumin tots aquests fets, si la primera norma de la democràcia despenalitzava l'avortament en tres supòsits (violació, risc per a la salut de la mare i malformació fetal), la norma de Gallardón només el permet en els dos primers i els restringeix considerablement.

Es a dir en cas de violació, on no hi ha hagut debat, es requereix que la dona agredida hagi denunciat l'atac i que l'avortament es porti a terme durant les dotze primeres setmanes de gestació.

En cas de les anomalies pel que fa al supòsit de la salut de la mare, si la llei del 1985 deia que necessitava l'acreditació d'un metge, ara l'embarassada necessitarà la firma de dos metges de l'especialitat corresponent a la patologia que pateixi i que treballin en un centre hospitalari diferent d'aquell on finalment es produirà la interrupció de l'embaràs. Això farà que les dones que es sotmeten a la interrupció de l'embaràs en una clínica privada, hauran d'anar-se'n a una altra clínica i pagar de la seva butxaca l'informe que han de firmar dos facultatius per poder interrompre el seu embaràs, tot i que la intervenció en si seguirà sent sufragada per la sanitat pública. Si fos el cas que el nadó patís anomalies incompatibles amb la vida, l'informe sobre la salut psíquica de la mare només l'haurà de firmar un sol metge i un altre haurà d'acreditar el risc fetal. A partir de la setmana vint-i-dos, la gestació només es podrà interrompre si es detecta llavors una malformació en el fetus completament incompatible amb la vida o si hi ha risc que la mare mori. En els dos casos, no serà un avortament sinó un part induït.

Degut a l'aprovació d'aquesta llei hi hauran molts més viatges a l'estranger i avortaments clandestins.

Per què ells tant i elles tan poc?

Es tracta de que les nenes i adolescents rebin una educació, una atenció i un missatge de tota la societat que trenqui amb segles de por i dependència i, que ens ofereixin seguretat i autonomia, i els millors instruments per a la responsabilitat i per la llibertat.

Es vergonyós per a totes les dones, que el govern tracta amb desigualtat que queden sotmeses al pare, al metge o al jutge per poder decidir sobre el seu futur de ser mares.

Les dones decidim sobre el nostre propi cos, ningú ens ha de dir com em de fer les coses i de si estar bé o malament.

Em de tenir dret a decidir sobre el nostre propi cos ningú ens pot reprimir, nosaltres decidim si continuar amb l'embaràs o no, m'agradaria saber com es sentirien els homes si els i passes el mateix que a totes nosaltres, però això serà completament impossible. Tampoc es normal llançar missatges que facin sentir amb una noia embarassada que l'avortament es un assassinat. No es veritat. Es tan sols la veritat dels que consideren que hi ha vida en el mateix moment de la fecundació i anteposen el dret de l'embrió al dret de la mare.

2.3 Educació de les dones.

Antigament, la mare acostumava a instruir a les filles en els sabers casolans i en les pràctiques cristianes, molt poques dones van escapar d'aquesta norma general i la educació transmesa només feia que seguir el ritme de discriminació estamental de l'Espanya moderna.

No existien llocs d'educació pública, com les escoles, fins a finals dels segles XVIII, la base fonamental de l'educació femenina es produïa en la pròpia llar. Totes les donzelles rebien allí els coneixements que la família considerava que havien de posseir i algunes inclús acudien algun convent per completar la seva educació. Aquests van ser els elements bàsics a partir dels quals es van desenvolupar la ment de les dones espanyoles, acompanyades d'alguna lectura de llibres de novel·les de cavalleria o romanços.

Per què ells tant i elles tan poc?

Les mares van ser les encarregades de traslladar a les seves filles la organització en l'escriptura i la lectura junt al coneixement dels treballs domèstics que se'ls anomenava "tasques pròpies del seu sexe" fins l'època contemporània. Les mares es veien recolzades en aquesta labor de transmissores dels principis establerts per la societat patriarcal per la resta de dones majors de la família: les avies i potser alguna tieta soltera.

Allí se les instruïa en els processos culturals propis del seu estament i del seu rang. Amb l'aparició i la divulgació de la impremta, les iniciatives contrareformistes es van ampliar notablement per potenciar la informació cristiana de les dones. Entre les classes més formades, els llibres per la instrucció de les joves, van suposar un suport important per la transmissió de valors i actituds que havien d'incorporar a la seva vida. Entre les dones de classes populars, les estampes i els contes reflectien el que s'esperava d'elles, segons el lloc que ocupaven en la societat que no era justa.

En les llargues sessions vespertines, les mares ensenyaven a filar, a cosir o bordar a les seves filles mentre se'ls inculcava la seva presència en el seu estament, i el que havien de realitzar per la seva correcta conveniència. També la cura de la seva honra, la vigilància constant per a que la seva fama no fos jutjada per la societat intolerant, o les històries de la família i l'aprenentatge de les destreses domèstiques completaven la seva jornada educativa.

El que també importava era que tinguessin un determinat nivell de lectura per a que poguessin llegir a la resta de la família relats d'interès.

El que importava era que la dona sabelles llegir però no per un benefici per ella mateixa sinó per la resta de la família, i les mares i àvies els i transmetien aquesta idea perquè era la idea que des de feia anys se'ls havia transmès a elles, i era la idea de la societat patriarcal que s'imposava sobre totes les dones, sort que poc a poc aquest concepte anat canviant i la mentalitat de les mares d'avui dia també, que ens permeten anar a l'escola i volen que aprenguem i que tirem endavant que ho fem per nosaltres i que no depenguem de ningú més.

2.4 Masclisme.

La definició del masclisme seria el conjunt d'idees, actituds i practiques sexistes de l'home sobre la dona, on l'home es creu superior a la dona en tots els àmbits.

A les dones se les a relegat a un paper inferior al de l'home amb una discriminació en tots els àmbits, inclús en algun moment aquest fet va fer que les dones arribessin a assumir aquest tracte discriminatori com un fet natural, un concepte que a persistit fins el dia d'avui.

Les conseqüències del masclisme s'han vist reflectides en la dona, en entitat d'homes on la dona era exclosa, i feines i camps com l'exèrcit, la política o l'església on avui dia encara la dona té l'accés barrat. I no cal dir el tracte discriminatori en molts països, en que no s'accepten els drets humans. La dona encara viu tancada i vigilada, sota el despotisme de la família que ha fet seus uns costums i una religió que fa de la dona un ésser submís.

La societat masclista impedeix a totes les dones a realitzar-se com a persones.

Normalment el masclisme ha esta associat a la diferenciació de feines entre els homes i les dones, i la subordinació de la dona en la societat on l'home té més poder i major estatus que la dona en l'àmbit col·lectiu, que està limitat al gènere masculí. Avui dia en la societat moderna les actituds masclistes dels homes pretén justificar el benestar dels homes. El masclisme es considerat com una forma d'obligació física i psicològica: qualsevol ús de violència de gènere amb la fi de mantenir un control emocional o jeràrquic vers la dona. Essent aquesta forma d'expressió protectora d'una discriminació, car es veuen subestimades les capacitats de les dones al·legant una major feblesa. El masclisme també castiga qualsevol comportament femení en els homes, es a dir, també constitueix la base de la homofòbia.

Molts cops no ens fixem en la forma que tenim de parlar, que utilitzem expressions masclistes que s'han pronunciat des de fa molts anys, com ara <<Qué cojonudo>> i <<Qué coñazo>>, la primera es refereix a les parts genitals de l'home i representa una situació extremament agradable, on tot es favorable i positiu, en canvi la segona

Per què ells tant i elles tan poc?

expressió es refereix als òrgans sexuals femenins, i la utilitzem normalment per dir que una cosa es avorrida i pesada de fer.

També els homes acostumen a dir acudits masclistes en els quals fan referència a la dona com a una persona multifuncional que facilita la vida dels homes i normalment se la relaciona amb els aparells domèstics o la cuina, i sempre se l'acostuma a representar a la cuina. El fet de que se la representi sempre a la cuina o netejant està relacionat amb l'estil de vida de superioritat que va imposar l'home sobre la dona i que la relega a un segon plano , en són exemples d'acudits masclistes com ara:

- Com dona més llibertat a la dona? Ampliant-li la cuina.
- Si atropellen a una dona amb un pas de vianants de qui es culpa? De la dona per sortir de la cuina.
- Quan anirà la dona a la lluna? Quan aquesta s'hagi de netejar.

Dins la nostra societat encara ens trobem amb anuncis publicitaris masclistes, cançons també masclistes en les quals parla de la dona com si el seu cos fos de tots els homes, la publicitat sobretot reflexa els estereotips masclistes, la "maruja" netejant, l'àvia cuinant, el pare conduint i el fill adolescent rebel, les persones que fan els anuncis els interessa que el missatge s'entengui clar i que sigui rapit per tant una dona amb roba poc glamurosa i un detergent a la mà es sabrà perfectament que vol transmetre l'anunci.

El masclisme es un concepte que continua vigent avui dia, que només fa mal a les dones perquè es la superioritat masculina per davant de tot que si ens fixem bé amb tot el que ens envoltat la majoria de coses són masclistes, tenim sort que avui dir els homes ja no tenen aquesta idea de superioritat tot i que n'hi ha alguns que encara tenen una mentalitat força masclista, poc a poc aquestes idees van canviant, però mentre no canviï la societat patriarcal, la publicitat i tots els estereotips establerts no haurem avançat lo suficient.

Masclisme i església.

Per què ells tant i elles tan poc?

Segons la Bíblia, la dona perfecta es lleva de bon matí perquè tingui la casa neta i apunt pel seu marit i tot preparat per els seus fills, i té cura de les feines domèstiques mentre el seu marit triomfa en les assemblees públiques. El model de l'Església alabava a la dona però no pel fet de ser ella mateixa sinó de la dedicació que tenia als seus fills i a la llar, i al marit.

El magisteri eclesiàstic va decidir unilateralment, que el tema de l'ordenació de la dona havia de quedar silenciada i tancat per sempre, i no volia que se'n parles mai més. Així es com en els temes en els quals no es vol cedir, s'enterren i es converteixen en tabús dels que cap teòleg ni ningú en pot parlar sinó és desobeint el manament papal de callar-lo, tapar-lo i tancar la carpeta. I durant un temps curt, així es va fer i el tema no va sortir a la llum. Però moltes dones no volen n'hi volien col·laborar en la creació de nous tabús silenciant la marginació eterna de la dona en àmbits eclesiàstics.

La manera de pensar que té l'església no es ni molt menys exclusiva del cristianisme sinó que és general en la majoria de les religions, ja que són un reflex de la societat patriarcal que històricament ha sigut molt masclista. La dona té el mateix dret que un home a fer missa perquè tots naixem lliures i iguals.

Les paraules de la Samantha Carter en són un reflex: "El fet de tenir els òrgans reproductius a l'interior del cos enlloc de penjant a l'exterior no vol dir que no puguin oficiar una cerimònia tant bé com un home".

Molts membres de l'església catòlica feien comentaris en contra de les dones com ara: "Matar a un niño indefenso, y que lo haga su propia madre, da a los varones la licencia absoluta, sin límites, de abusar del cuerpo de la mujer". Això o va dir l'arquebisbe de Granada Javier Martínez a un nou atac masclista contra el dret de les dones a decidir, a més a més va dir " es de cobardes matar al débil".

Aquest home no té dret a opinar sobre el que hem de decidir les dones, es pensa que si em d'avortar o farem per gust? Ja es suficientment difícil per les dones prendre decisions com aquesta, com per a que es sentin atacades a més a més per aquesta llei

Per què ells tant i elles tan poc?

també per persones com aquest senyor, que ens fan sentir culpables de prendre decisions sobre el nostre propi cos.

3. INTENTS D'IGUALTAT HOME/DONA.

3.1 El feminisme.

És la lluita per aconseguir la igualtat entre homes i dones, ja sigui fent un moviment social, polític i cultural que promogui la defensa d'igualtat entre sexes, es a dir vol eradicar totes les discriminacions que hi hagin dins la societat per raó de sexe.

El feminisme no defensa la superioritat de la dona vers del home, no és com el masclisme però al revés, sinó que el valor primordial que guia aquest moviment social fins el dia d'avui, és la igualtat.

El feminisme va començar a finals del segle XVIII i principis del segle XIX, i a denunciat al llarg de la història la discriminació que rebíem per part de la societat masclista i del patriarcat, ja que el paper que ens assignaven aquests ens impedia desenvolupar-nos com a persones i prohibia tot el potencial que suposava mantenir en un estat de repressió a la meitat de la humanitat.

El moviment feminista va començar després de la Revolució Francesa i es va anar unint al voltant d'una reivindicació bàsica: el dret que tenien les dones a votar, és per això que els moviments feministes d'aquella època també s'anomenaven sufragistes.

El primer país que va reconèixer el dret de vot de les dones va ser Nova Zelanda l'any 1893, a Estats Units es va produir molt més tard l'any 1920, a França el 1945, i a Suïssa fins el 1971. A l'Estat Espanyol es va reconèixer durant la II República l'any 1931, però la victòria de les tropes Feixistes a la guerra civil del dictador Franco, va suposar que tots els drets i les llibertats que havíem aconseguit fins aquell moment desapareguessin per complet. Dret a vot no n'hi va haver ni pels homes i molt menys per les dones.

No va ser fins l'any 1978, amb la confirmació de la constitució i la mort de Franco tres anys abans, quan la dona va recuperar els drets que li pertanyien i les seves llibertats.

Les dones van començar a prendre consciència sobre la seva situació, introduí un nou discurs i una expressa voluntat d'emancipació en el panorama polític dels anys setanta. L'obertura de vitalitat que es produí al Paranimf de la Universitat de Barcelona amb les

Per què ells tant i elles tan poc?

Primeres Jornades Catalanes de la Dona, prengué cos a través de la participació de prop de 4.000 dones, en la figura d'un subjecte inesperat. Com sempre, a les dones no ens esperava ningú, i la nostra irrupció col·lectiva en la història, reclamant el protagonisme públic que ens pertocava, aixecà tot un conglomerat de reaccions per part de les tradicionals formacions polítiques i agents socials: desconfiança, voluntat de manipulació, etc., però també passió i entusiasme per part de les altres dones. Dones de totes les classes socials i condicions, obreres i universitàries, grans i joves, van debatre durant quatre dies de maig de 1976 i van acordar unes conclusions que arribarien a ser un autèntic programa de futures actuacions polítiques.

Aquell moviment va ser fruit de l'agitació creativa que va originar la dictadura. Va tenir una força, capaç de transformar les condicions, socials i polítiques que vivíem les dones, es recolzava en el pensament, l'escriptura i la lluita que havien començat fa anys enrere, feministes com la Ma. Aurèlia Capmany, que havia publicat *La Dona a Catalunya* l'any 1967, o la Lídia Falcó i la Carme Alcalde que des de posicions més radicals s'esforçaven per fer-se sentir, com advocades com Magda Oranich, que donaven xerrades per tot el país sobre la situació deplorable en que es trobava la legislació Espanyola i per això l'any 1975 va ser nomenat per les Nacions Unides, Any Internacional de la Dona, poc a poc va anar aclarint la idea de reunir en un acte públic les diferents sensibilitats a l'entorn dels temes que afectaven directament a les dones: la salut, el treball, les lleis, la sexualitat, etc. La declaració final de les Jornades va ser: *"Les Jornades Catalanes de la Dona, primer intent unitari d'organització col·lectiva després de quaranta anys de silenci forçat, han estat possibles gràcies a la sensibilització i la mobilització d'importants grups de dones de diverses ideologies, oficis, extracció social i concepció feminista"*. Les dones començaven a fer-se preguntes, a qüestionar-ho tot, a defensar un feminisme radical, definit literalment com una lluita. Potser la consciència de saber que no es sabia res del que passava al món, la consciència d'absència de democràcia durant quaranta anys, va facilitar el desenvolupament de idees més avançades i l'atreviment per enderrocar les sufocants parets de tota mena en què ens havia tancat la dictadura franquista. Pot ser que el que va encuriosir amb aquestes dones fos el fet de veure el tractament que havien rebut

Per què ells tant i elles tan poc?

les dones en el passat i volien intentar encaminar-se cap a un futur amb esperança per a les dones.

Les conclusions de les jornades reivindicaven el dret a un lloc de treball, l'abolició de discriminacions per raó de sexe en el propi treball, el reconeixement de tots els drets laborals per les treballadores de la llar, la socialització del treball domèstic a través de serveis col·lectius, l'ensenyament obligatori, públic, laic, gratuït, antiautoritari i no discriminatori, l'abolició del servei social, la revisió de la cèl·lula familiar, el dret a la lliure disposició del propi cos i l'abolició de totes aquelles lleis que discriminen la dona amb l'amnistia general dels delictes que se'n deriven. En el llenguatge de l'època, que estava impregnat de marxisme i inflammat d'impuls revolucionari, s'assenyala que la família patriarcal i autoritària és la cèl·lula base que utilitza l'Estat per dur a terme les seves funcions repressives, polítiques i autoritàries, que la doble moral burgesa estableix una norma diferent pels homes i les dones, a les quals divideix en honestes i putes.

La clau de l'èxit de les jornades va ser la gran quantitat de dones anònimes que van participar-hi i en l'enorme impacte que això va tenir en l'opinió pública, al nostre país i també a l'estranger. El naixen moviment de dones va prendre consciència de la seva potència i de la necessitat d'acordar lluites unitàries per aconseguir objectius que interessaven a totes les dones. També hi va haver problemes en aquestes jornades on no totes pensaven el mateix, i el major conflicte que hi va haver dins les jornades va ser el de la lectura de la UMOCF (Unión Mundial de Organizaciones Católicas Femeninas) que va decidir no signar les conclusions de les jornades.

Si fem un petit repàs pel codi civil i penal de l'època avisa de quina era la consideració que tenia l'estatus de la dona en la dècada dels setanta. L'advocada Magda Oranich diu al recordar aquelles lleis napoleòniques que estipulaven només una pena de desterrament per a l'home que matés la seva muller: "la societat d'aquell moment era més oberta que no pas les lleis". Llavors va començar la lluita per canviar la legislació, emprant eslògans senzills i contundents per fer arribar el missatge a tothom. "Dret al propi cos" era el lema per demanar els Centres de Planificació, però que implicava

Per què ells tant i elles tan poc?

canvis profunds en la concepció de la sexualitat. “Avortament lliure i gratuït”, una de les reivindicacions que encara estan pendents després de 20 anys, era una altra forma d’incidir en la capacitat de decisió personal de les dones. “Jo també sóc adúltera” denunciava el fet que l’adulteri estigués penat amb presó per a les dones però no per als homes i encetava les conquestes que en el dret de família es van obtenir: el divorci, la pàtria potestat compartida, el reconeixement de les parelles de fet, l’eliminació dels fills il·legítims, etc.

Les agressions sexuals que eren enteses com a delictes contra l’honor del marit o de la família, van generar lemes com ara “volem caminar tranquil·les” o un altre de més radical “contra violació, castració” i la legislació va registrar el canvi de mentalitat, considerant-los delictes contra la llibertat de les persones. Les manifestacions, articles, xerrades, concentracions i moltes més activitat frenètiques van caracteritzar el feminisme de l’època de finals dels setanta. Van començar a sortir espais de pràctica política per unir els grups i les diverses perspectives com la Coordinadora Feminista; de reflexió i debat com les revistes *Vindicación Feminista* i *Dones en Lluita*, la Llibreria de les Dones, el Bar la Sal i La Sal Edicions de les Dones; però també van aparèixer les escissions, els desenganys, les lluites entre les partidàries de la doble militància (feminista i de partit) i les que consideraven que el feminisme era una ideologia alliberadora que no havia de sotmetre’s a la disciplina patriarcal d’un partit. Va sorgir llavors una professionalització del feminisme, a través de les organitzacions polítiques per escollir un càrrec o per fer carrera política i, després del desembarc socialista al govern i als municipis, algunes feministes van ser sol·licitades com a tècniques o expertes en els serveis que s’adreçaven a les dones: l’any 83 va nàixer l’Instituto de la Mujer.

Tot i aquest imprevist les conclusions de les jornades van ser molt importants, es van convertir en un programa unitari d’actuacions i van forçar l’organització d’una Coordinadora feminista que connectava grups, associacions i dones interessades en assolir els objectius proposats. El 1996, les conclusions de les primeres Jornades

Per què ells tant i elles tan poc?

Catalanes de la Dona van ser el punt de partida per avaluar, reflexionar i celebrar les Jornades 20 Anys de Feminisme a Catalunya, a la seu de l'INEF, a Montjuïc.

Aquestes jornades van fer veure a totes les dones que podien reclamar sobre els seus drets, que no calia que estiguessin callades, que podien canviar la societat i provocar un canvi qualitatiu en les seves estructures legals i culturals, poc a poc totes juntes.

La nova manera de ser dona també desitjava un futur de llibertat per a les seves filles, com ho va desitjar Flora Tristan per a la seva filla Aline: "Et juro que lluitaré per tu, que et faré un món millor. Tu no seràs ni esclava ni pària."

Il·lustració 6 Ca la Dona Casp. veure entrevista a Maria Olivares membre de Ca la Dona.

Malgrat tot, en aquests 20 anys el moviment feminista ha anat fent camí a Catalunya, obrint espais de treball i reflexió com el Centre d'Investigació Històrica de la Dona, de serveis, com el Centre de Documentació de la Dona i

la Llibreria Pròleg. S'han celebrat jornades i

encontres, Barcelona ha acollit la Fira Internacional del Llibre Feminista, s'han aconseguit llocs de trobada com Ca La Dona o la Nostra Illa, però sobretot ha anat quallant la idea que el fet de no pensar ni sentir el mateix no és cap obstacle per seguir lluitant, ben al contrari, s'assumeix com una riquesa del propi moviment, de manera que ara ja ningú no parla de La Dona com una essència comuna que ens transcendeix. Ara són les dones, diferents dels homes i diferents entre si, amb múltiples interessos que sovint només tenen en comú una certa perspectiva crítica de la realitat i una intenció de treballar per a l'emancipació personal i col·lectiva.

Per què ells tant i elles tan poc?

La lluita pel feminisme continua vigent avui dia, des de fa segles encara s'intenta arribar a la igualtat i eradicar la discriminació entre un home i una dona, encara segueixen existint múltiples discriminacions, algunes més clares que d'altres que calen ser eliminades.

El feminisme a més de ser un moviment social de caràcter alliberador, integra una perspectiva d'anàlisi psicològic, filosòfic, etc, que obri noves perspectives d'observació de la realitat.

Normalment quan amb un noi li parles del feminisme es pensa que aquesta paraula significar anar en contra dels homes i no es així, busca arribar a la igualtat no a ser superior a ningú.

Gràcies a tots aquests moviments i a dones que no han callat, em pogut arribar on som ara, i em de continuar així i avançar tal i com u van fer dones antigament, no ens em d'aturar per molt que creguem que em avançat, encara ens queda molt per lluitar.

Dones que han fet història.

Marie Curie va ser una física i química polonesa, pionera en els primers temps de l'estudi de les radiacions; ella fou la primera en emprar el terme radioactivitat. (1867-1934)

Helen Adams Keller va ser una activista, escriptora i professora nord-americana sordcega. Va ser la primera persona sordcega a obtenir una llicenciatura universitària.(1880-1968)

Valentina Vladímirovna Tereixkova és una cosmonauta russa retirada i la primera dona en sortir a l'espai exterior a bord de la càpsula Vostok 6 el 1963. (1937)

Indira Gandhi va ser la Primera Ministra de l'Índia des de 1966 fins 1977, i des de 1980 fins 1984. (1917- 1984)

Per què ells tant i elles tan poc?

Rosa Luxemburg va ser una militant i teòrica marxista, socialista, comunista i revolucionària alemanya. Nascuda al si d'una família jueva de Zamość, a la Polònia sota l'ocupació de l'Imperi Rus, era la petita de cinc germanes. (1871-1919)

Dorothy Mary Crowfoot Hodgkin fou una química i professora universitària anglesa guardonada amb el Premi Nobel de Química l'any 1964. (1910-1994)

Simone de Beauvoir fou una novel·lista, filòsofa existencialista, professora i feminista francesa. (1908-1986)

Emmeline Pankhurst va ser una de les fundadores del moviment sufragista britànic. El seu nom, més que qualsevol altre, està associat amb la lluita pel dret a vot per a les dones en el període immediatament anterior a la Primera Guerra Mundial. (1858-1928)

Wangari Muta Maathai era una activista política i ecologista kenyana, de l'ètnia kikuyu. El 2004 va rebre el Premi Nobel de la Pau per "les seves contribucions al desenvolupament sostenible, a la democràcia i a la pau".

Clara Campoamor Rodríguez va ser una advocada, escriptora i política activa durant el període de la Segona República Espanyola i defensora dels drets de la dona. (1888-1972)

Per què ells tant i elles tan poc?

Mercè Rodoreda i Gurguí fou una escriptora catalana que va rebre, entre altres guardons, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes de 1980. (1908-1983)

Frida Kahlo Calderón va ser una reconeguda pintora mexicana. (1907-1954)

3.2 La coeducació.

La coeducació, no implica classes mixtes, sinó desenvolupar una educació per nois i per noies sense discriminació per raó de sexe, per a que tinguin igualtat d'oportunitat i la valoració per igualtats de sexe. Això implica no acceptar el model masculí com l'universal i per tant, el principal objectiu seria eliminar els estereotips sexistes i desenvolupar les qualitats i habilitats individuals amb independència de gènere.

En una aula si entréssim en alguna classe on parlen de pintura, de literatura o de filosofia, tots els noms que apareixen en els llibres de texts dels alumnes que hauran d'estudiar són d'homes, encara que de la Grècia clàssica fins ara també hi ha hagut alguna dona, però n'apareixien molt poques ja que estaven ocupades parint i no se'ls deixava formar-se acadèmicament, per desgràcia les dones han estat apartades de la Història que recullen els manuals. D'aquesta manera els nois tenen molts models per identificar-s'hi mentre que les noies no en tenen cap.

Que en una classe hi hagin nois i noies tampoc significa que se'ls eduqui de la mateixa manera. El fet de que les noies puguin accedir als mateixos programes i superin el mateix tipus d'avaluació no garanteix que rebin idèntiques oportunitats de formació i capacitat que els nois per encarar-se amb el seu futur professional, això provoca que

Per què ells tant i elles tan poc?

no hi hagin resultats justos en l'elecció dels estudis i dels treballs per part de nois i noies amb un potencial similar.

La institució escolar no s'ha qüestionat encara el paper que juga en la reproducció de la divisió del treball per raó de sexe, ni com contribueix a impulsar les expectatives "femenines" que tenen famílies, professorat i les mateixes noies sobre el seu futur. La perspectiva de ser futures esposes i mares encara condiciona avui dia moltes de les decisions que es prenen sobre la seva educació.

El 1982 ⁹la CE posava en marxa el primer pla per la igualtat d'oportunitats de les dones, en el qual l'educació era un dels objectiu prioritari d'intervenció, tal com s'ha mantingut fins avui en les diferents edicions d'aquest pla.

El dia internacional de l'educació no sexista (21 de juny), el Institut Català de les Dones i el Departament d'Ensenyament van organitzar la segona Jornada sobre "Pràctiques de referència de coeducació", amb l'objectiu de presentar diverses iniciatives que s'han portat a terme a Catalunya per fomentar els valors Coeducatius.

El model actual d'escola coeducativa pretén superar el sexisme i l'androcentrisme

Il·lustració 7 1933 alumnes de l'escola Racionalista de Salt. Situada al centre Obrer de Cultura la Floreal fins el 1936 fou l'única escola mixta de les comarques gironines. la seva proposta pedagògica era molt innovadora, atorgava autonomia als nens i els despertava.

adoptant mecanismes per avançar cap a un enfocament just dels continguts, dels mètodes, del llenguatge, de les relacions, de l'organització i de totes les dinàmiques que es generen en la pràctica

---

⁹ Extret del llibre Educació no sexista (Pilar Codina, Esther Cortada i Montserrat Roset) Pag 6.

Per què ells tant i elles tan poc?

educativa.

Coeducar no significa eliminar les formes de conducta femenina, sinó que siguin vistes com un model de conducta amb el mateix valor que el masculí, per superar les relacions de poder que sotmetin un sexe a l'altre, incorporar en igualtat de condicions les realitats i la història de les dones i dels homes per així poder actuar en igualtat i així poder reconèixer les diferències pròpies de cada gènere. L'acció coeducadora valora barrejadament l'experiència, les aptituds i les aportacions socials i culturals de les dones i els homes, sense estereotips sexistes i androcèntrics, amb l'objectiu de construir una societat sense la submissió entre homes i dones.

Em de coeducar per canviar la idea dels estereotips masculins i els femenins, on normalment els estereotips són valorats negativament mentre que els masculins tenen un reconeixement positiu.

A Catalunya, la primera experiència d'escolarització mixta es va dur a terme a l'Escola Moderna, de Francesc Ferrer i Guàrdia, que va funcionar a Barcelona des de 1901 fins a 1906. Tot i que va durar poc temps, els seus plantejaments van ser la base en què es van inspirar les futures escoles racionalistes. Fins la Segona República no van començar a difondre's opinions a favor de la coeducació, del qual, en teoria n'eren partidaris els nous dirigents republicans.

Els principis sobre els quals es fonamenta la coeducació es que tants nens com nenes puguin rebre la mateixa educació sense discriminació per raó de sexe, per tant les escoles ja no havien de ser segregades, sinó mixtes. Malgrat que hi havia una voluntat teòrica per aplicar la coeducació, a la pràctica es van fer poques coses, l'ensenyament primari continuava dividit per escoles separades per sexes i més si tenim en compte el pes de l'ensenyament religiós entre les nenes, tot i que la Generalitat de Catalunya va iniciar algunes experiències d'escola mixta, com ara el Institut Escola, destinant a l'ensenyament mitjà, o l'Escola Normal. Va ser Durant la guerra civil que es va crear l'Escola Nova Unificada, que regia l'ensenyament primari català, i per primer cop a Espanya un decret de la Generalitat de Catalunya (del octubre del 1936) va implantar

Per què ells tant i elles tan poc?

la coeducació d'una forma generalitzada a tots els centres educatius, tot i que aquesta coeducació mantenia, però, la necessitat d'una formació domèstica exclusiva per a les dones, encara que no era incompatible amb una preparació bàsica de cara a la vida professional.

Molts problemes que hi van haver van ser en els llibres de text en els quals es veu clarament la discriminació de la dona a través de les il·lustracions. Segons un estudi publicat en un número extraordinari de *Ciudadano* dedicat al nen, 3.564 imatges de llibres de text d'EGB analitzats, per cada nena que surt jugant apareixen tres nens; per cada dona que apareix fent una feina productiva hi ha sis homes; mai sortien les dones treballant juntament amb el homes en un mateix centre de treball; i tampoc mai apareix una dona realitzant una feina en el sector industrial, l'única feina que realitza la dona fora de la llar esta vinculada a les feines de la llar.

S'havia d'implantar un sistema de la coeducació en que desapareguessin les imatges discriminatòries, les assignatures especials, les "carreres femenines" i els llibres de text on les dones hi són absents i perpetuen, a traves de les seves il·lustracions discriminatòries.

Aquesta reflexió sobre la situació de les dones en el món de l'educació va quedar recollida al punt 5 de les Conclusions de les Jornades:

1. Ensenyament obligatori, públic, laic, gratuït, antiautoritari i no discriminatori contra la dona, és a dir:
  - a) implantació efectiva de la coeducació;
  - b) revisió efectiva de la coeducació;
  - c) lluita ideològica dirigida a la desaparició dels papers tradicionals masculí i femení;
  - d) dret a la igualtat en el lleure;

Per què ells tant i elles tan poc?

e) supressió de les discriminacions en l'esport, l'art, la cultura, etc.¹⁰

No es van trobar dones ensenyants per elaborar aquesta ponència, a les jornades hi havia alumnes i professorat com a assistents i, el 1978, la revista de sociologia Papers, en el seu número 9 publicà diversos articles sobre la coeducació i el sexisme a l'escola, que reflecteixen la preocupació d'antuvi vers aquesta problemàtica. Arrel de la força social del moviment feminista, s'obre un debat en què es qüestiona el model educatiu i es critiquen les insuficiències de l'escola mixta, recomanada per l'informe de l'UNESCO des del 1970. En les seves directrius es deia que l'escola mixta: prepara millor per a la vida, ja que la seva competència de nois i noies afavoreix l'amistat, procura a les noies una major obertura d'esperit, les estimula en la competició i els dóna un nivell més elevat d'estudis.

Però l'escola mixta reproduïa a les aules (encara ho fa ara) l'ordre patriarcal i continuava sent discriminatòria per a les noies. Es tractava de reivindicar una transformació molt més profunda que la convivència de noies i nois als centres educatius, com així o proposa Elena Posa:

“ El debat sobre una escola no sexista s'ha de plantejar a partir de la pròpia coeducació, qüestionant la seva falsa esperança igualitària, però aprofitant-ne precisament tot el que avui té de contradictori. Apuntant cap a una escola que reconegui amb igualtat de condicions que aquestes poden fer, que integri ambdós sexes i n'equipari els valors i les conductes, sense que això vulgui dir uniformitat, repressió o minva de la lliure personalitat de cada individu.”

Les dones em de tenir la mateixa igualtat d'oportunitats que els nois, tenim el dret a aprendre els mateixos conceptes que els homes, que no ens considerin ni superiors ni inferiors pel simple fet de voler aprendre, la coeducació ens va ajudar a tenir l'oportunitat d'estar amb els nens, i poder aprendre igual que ells.

---

¹⁰ Secretariat de les Jornades, 1977, pp.497-500, Barcelona. Extret del llibre Feminismes de la transició a Catalunya Textos i materials (Conxa Llinàs Carmona).

3.3 Discriminació positiva.

La Constitució espanyola, reconeix el principi d'igualtat i obliga a tots els poders públics a tractar a tots per igual, i els prohibeix discriminar als ciutadans, entenent per discriminació tractar de forma diferent a persones que estan en la mateixa situació.

S'obliga a perseguir la igualtat real i l'única via factible és beneficiant als desfavorits, encara que la Constitució prohibeixi la discriminació. Així doncs sembla que no es pugui perseguir la igualtat real perquè s'ha de tractar a tothom per igual, i per tant, subsistiran les desigualtats existents, la constitució no prohibeix tractar desigualment als que estan en diferents situacions, als desiguals, per tant, no es discrimina, es diferencia.

Així doncs, davant d'una discriminació els punts de partida, les situacions de fet de les persones desigualment tractades estaran en iguals condicions, pel contrari, si les persones es troben en desigualtat de condicions ens trobarem davant d'una diferenciació, encara que la justificació d'aquesta, ha de tenir una finalitat que es busca. Per exemple, dues persones de diferents sexe amb el mateix currículum ha de tenir les mateixes condicions a l'hora de realitzar una tasca o de ser contractada, i no pel simple fet de ser home o dona s'ha de discriminar o pagar menys.

L'exemple utilitzat es, més, un cas que es coneix com la discriminació positiva. Aquesta pràctica consisteix en afavorir als sectors que, per raons històriques, culturals, econòmiques o socials, es troben en una situació de postergació o inferioritat. A Europa el cas clàssic es el de les dones, històricament segregada de la vida educativa, política i econòmica i a la que a més se sol afegir la càrrega de tenir una especial responsabilitat en el treball domèstic i en la cria dels fills. Per compensar aquests factors que dificulten la incorporació de la dona a la òrbita social en condicions de igualtat s'adopten mesures encaminades a afavorir aquesta incorporació. En altres països com Estat Units, aquestes tècniques s'utilitzen també envers determinades races o minories tradicionalment marginades.

La discriminació positiva és admissible, i fins i tot obligada per el mandat constitucional d'aconseguir que la igualtat sigui real i efectiva: quan la constitució prohibeix la

Per què ells tant i elles tan poc?

discriminació per raó de sexe no impedeix adoptar mesures compensadores, sinó que es proposa acabar amb la històrica situació de postergació de la dona. Però, perquè la discriminació positiva sigui admissible ha de reunir certes condicions. En particular, la mesura compensadora que s'adopti ha d'estar encaminada a aconseguir l'efectiva igualtat del sector desfavorit i no ser una mera mesura protectora o paternalista que suposi, en realitats, una barrera per a la integració social.

Seria com una llei a favor de la dona, perquè en el món laboral i hagi igualtat en quan a salaris, càrrecs etc. Per això es crea aquesta llei que obligarà a les empreses a tenir un tant per cent de dones en càrrecs directius, a igualar salaris entre altres coses. Per exemple en una llista electoral de qualsevol partit polític ningun del dos sexes pot passar del 60 per cent, amb això s'aconseguirà igualtat per a tothom a la hora d'optar a un lloc de treball.

Per què ells tant i elles tan poc?

TREBALL DE CAMP.

He realitzat 36 enquestes a 12 famílies diferents, les quals me les han contestat la filla, la mare i l'àvia.

MODEL ENQUESTA.

Sexe:

Edat:

1- Fas alguna feina fora de casa que no sigui la domèstica?

SI   NO

Quina?.....

2- Creus que seria bo que la dona només es dediqués a la llar?

SI   NO

Perquè?

.....
.....
.....
.....

3- Penses que la finalitat principal de la dona és tenir fills, mantenir la casa neta i cuidar el marit?

SI   NO

Perquè?.....

.....
.....
.....

4- El paper de la dona ha evolucionat al llarg de la història?

SI   NO

Dues raons:

1-

2-

Per què ells tant i elles tan poc?

5- Quina feina et deia el teu pare que seria ideal per una dona?

- Mestressa de casa
- Mestra
- Secretària
- altres

6- Encara estem oprimides per les lleis masculistes o creus que ja em aconseguir prou objectius?

- SI   NO

7- Has tingut l'oportunitat d'estudiar?

- SI   NO

Durant quant temps?

- 2 anys
- 5 anys
- Més de 5 anys

8- Quan erets petita normalment si no anaves a l'escola el teu pare et feia quedar a casa per ajudar a la teva mare, i que t'ensenyés a fer altres feines (cosir, cuinar, rentar roba...)?

- SI   NO

9- En cas d'haver marcat que si quines feines eren i quin motiu et donava el teu pare per a que t'haguessis de quedar ajudant a la teva mare?

- Aniria bé per quan et casessis
- Una dona ho havia de saber fer
- Aprendre és sempre bo
- Altres

Per què ells tant i elles tan poc?

ESTUDI REALITZAT.

FILLES

Sexe: Femení

Edat: entre 16 i 21 anys.

1- Fas alguna feina fora de casa que no sigui la domèstica?

Les 12 noies enquestades han contestat SI (8 de les quals fen referència només als estudis)

Quina? 8 estudien, 1 estudia i fa d'entrenadora, 3 treballen amb nens petits i estudien.

2- Creus que seria bo que la dona només es dediqués a la llar?

Les 12 noies enquestades han respost NO.

Perquè? 3 noies han respost: que apart de cuidar de la llar, si es repartissin les feines domèstiques, també ens donaria més temps per fer altres coses.

2 noies han respost: la persona decideix a quines feines dedicar-se, no ho decideix el sexe.

7 noies han respost: la dona es lliure de fer el que vulgui i fer les mateixes feines que un home, perquè té les mateixes oportunitats.

3- Penses que la finalitat principal de la dona és tenir fills, mantenir la casa neta i cuidar el marit?

Les 12 noies enquestades han respost NO.

Perquè? 2 noies han respost: si que ha de cuidar els fills, però l'home també es capaç de fer-ho i de mantenir la llar.

2 noies han respost: Cadascú decideix si tenir fills, tampoc es una finalitat, ho mantenir la casa neta, cosa que l'home també pot fer.

6 noies han respost: la dona ha de poder estudiar i treballar, créixer de forma laboral i personal, podem fer el mateix que l'home i tenim el mateix dret a triar el nostre futur.

2 noies han respost: no hi ha d'haver diferències en la llar, l'home també pot cuidar-se'n, i la funció de la dona no només es aquesta.

4- El paper de la dona ha evolucionat al llarg de la història?

Per què ells tant i elles tan poc?

Les 12 noies enquestades han respost SI.

Dues raons: 8 opcions: incorporació de la dona al mercat laboral.

2 opcions: hi ha més llibertat.

1 opció: igualtat de sexe. 1 opció: es tenen menys fills. 1 opció: s'ha demostrat que les dones tenim més capacitats del que es pensava.

3 opcions: mateixos drets que els homes. 1 opció: els homes estan aprenent que no són superiors. 1 opció: canvi de papers home – dona. 1 opció: canvi de pensament.

5 opcions: política (dret al vot)

(He posat opcions perquè era el que responien les noies, al fet de que demanava dues raons)

5- Quina feina et deia el teu pare que seria ideal per una dona?

- Mestressa de casa
- Mestre: 2 noies enquestades han triat aquesta opció.
- Secretària
- Altres: 10 noies enquestades han triat aquesta opció, 3 de les quals deien que el seu pare no els i deia res, que podien fer el que elles volguessin.

6- Encara estem oprimides per les lleis masculistes o creus que ja en aconseguim prou objectius?

9 de les noies enquestades han respost Si (3 de les quals han comentat que tot i que hem progressat molt, encara a la societat i trobem un sentiment masculista i uns ideals de fa molts anys).

- (si responia SI, feia referència a que a la següent pregunta responia NO, i al contrari quan responia NO a la primera pregunta)

3 de les noies enquestades han respost NO.

7- Has tingut l'oportunitat d'estudiar?

Les 12 noies enquestades han respost SI.

Durant quant temps?

- 2 anys

Per què ells tant i elles tan poc?

- 5 anys
  - Més de 5 anys: totes han marcat aquesta opció.
- 8- Quan erets petita normalment si no anaves a l'escola el teu pare et feia quedar a casa per ajudar a la teva mare, i que t'ensenyés a fer altres feines (cosir, cuinar, rentar roba...)?

Les 12 noies enquestades han respost NO. (aquesta resposta ha fet eliminar la pregunta 9).

MARES

Sexe: Femení

Edat: entre 43 i 52 anys.

- 1- Fas alguna feina fora de casa que no sigui la domèstica?

11 de les dones enquestades han respost SI.

1 de les dones enquestades ha respost NO

Quina? 1 treballa de cap de sala, 5 treballen com administratives, 1 és professora, 1 fa treball social en l'administració pública, 1 psicòloga, 1 compradora, 1 professional.

- 2- Creus que seria bo que la dona només es dediqués a la llar?

Les 12 dones enquestades han respost NO.

Perquè? 5 dones han respost: la dona s'ha de dedicar al que vulgui, té moltes altres capacitats dins de la societat.

3 dones han respost: a de tenir llibertat econòmica i mental, els homes també es poden implicar en feines de casa.

1 dona ha respost: la independència de la dona es essencial en els nostres temps.

2 dones han respost: hem de tenir les mateixes oportunitats que els homes i podem desenvolupar les mateixes tasques.

1 dona ha respost: seria tancar-se en un món i no conèixer la resta.

- 3- Penses que la finalitat principal de la dona és tenir fills, mantenir la casa neta i cuidar el marit?

Les 12 dones enquestades han respost NO.

Per què ells tant i elles tan poc?

Perquè? 3 dones han respost: tothom té els seus propis objectius.

2 dones han respost: es pot compartir les feines domèstiques amb el marit i el cuidat dels fills.

1 dona ha respost: la dona no pot dependre de l'home, es pot sentir realitzada sense fills ni marit.

2 dones han respost: a de decidir si vol dedicar-se als fills, marit i la casa o si no.

2 dones han respost: hi ha altres tasques que pot complir, i la visió femenina que pot aportar.

1 dona ha respost: la dona té els mateixos drets que els homes i també és una persona lliure.

1 dona ha respost: són coses importants de la vida però no són les úniques.

4- El paper de la dona ha evolucionat al llarg de la història?

Les 12 dones enquestades han respost SI.

Dues raons: 5 opcions: incorporació de la dona al mercat laboral.

1 opció: hi ha més llibertat. 1 opció: relació home – dona. 1 opció: evolució en la societat. 1 opció: econòmiques. 1 opció: dones amb càrrecs importants.

3 opcions: política (dret al vot). 3 opcions: formació acadèmica. 3 opcions: alliberament de la dona. 3 opcions: manifesten les seves opinions hi ha hagut un canvi de mentalitat.

2 opcions: a adquirit drets.

(He posat opcions perquè era el que responien les dones, al fet de que demanava dues raons)

5- Quina feina et deia el teu pare que seria ideal per una dona?

- Mestressa de casa
- Mestra: 5 dones enquestades han triat aquesta opció.
- Secretària: 1 dona enquestada ha triat aquesta opció.
- Altres: 6 dones enquestades han triat aquesta opció.

Per què ells tant i elles tan poc?

6- Encara estem oprimides per les lleis masculines o creus que ja em aconseguir prou objectius?

9 de les enquestades han respost SI (2 de les quals han afegit que anem millorant però que segons quines coses i en alguns països encara falta, i que encara no hem aconseguir igualar les condicions). 3 de les enquestades han respost NO.

- (si responia SI, feia referència a que a la següent pregunta responia NO, i al contrari quan responia NO a la primera pregunta)

7- Has tingut l'oportunitat d'estudiar?

11 de les dones enquestades han respost SI. 1 de les dones enquestades ha respost NO.

Durant quant temps?

- 2 anys: 2 dones han marcat aquesta opció.
- 5 anys
- Més de 5 anys: 9 dones han marcat aquesta opció.

8- Quan erets petita normalment si no anaves a l'escola el teu pare et feia quedar a casa per ajudar a la teva mare, i que t'ensenyés a fer altres feines (cosir, cuinar, rentar roba...)?

3 de les dones enquestades han respost SI. 9 de les dones enquestades han respost NO.

9- En cas d'haver marcat que si quines feines eren i quin motiu et donava el teu pare per a que t'haguessis de quedar ajudant a la teva mare?

- Aniria bé per quan et casessis
- Una dona ho havia de saber fer
- Aprendre és sempre bo: 2 de les dones que han respost SI a la primera pregunta, ha triat aquesta opció.
- Altres: 1 de les dones que a respost SI a la primera pregunta, ha triat aquesta opció.

Per què ells tant i elles tan poc?

ÀVIES

Sexe: Femení

Edat: entre 70 i 85 anys

1- Fas alguna feina fora de casa que no sigui la domèstica?

1 de les àvies enquestades a respost SI. 11 de les àvies enquestades ha respost NO.

Quina? 1 de les àvies enquestades ha respost: treballar al hort. 1 de les àvies que ha respost NO: diu que treballava en una fàbrica de teixits durant 14 anys. 1 de les àvies que ha respost NO: diu que treballava en una botiga de bates.

2- Creus que seria bo que la dona només es dediqués a la llar?

10 de les àvies enquestades han respost NO. 2 de les àvies enquestades han respost SI.

Perquè? Les que han respost SI: 5 àvies han respost: la dona s'ha de desenvolupar en altres vessants.

2 àvies han respost: tenim el mateix dret a treballar que els homes i guanyar un sou.

1 àvia ha respost. Si treballa pot ser més independent.

1 àvia ha respost: tenim dret a estudiar.

1 àvia a respost: hi ha més diners a casa, però els nenes estan una mica més deixats.

Les que han respost NO: les 2 àvies han respost: hi ha molta feina dins de casa, i una àvia ha afegit que s'hauria de pagar per la feina que fa.

3- Penses que la finalitat principal de la dona és tenir fills, mantenir la casa neta i cuidar el marit?

4 de les àvies han respost SI. 8 de les àvies han respost NO.

Perquè? Les que han respost SI: les 4 de les àvies han tingut opinions diferents: - es el que s'havia de fer, i ara els fills no coneixen als pares perquè treballen – el marit es el que porta els diners a casa – si no treballa si, però es necessiten diners – es important per la família.

Les que han respost NO: 2 de les àvies han respost: tenim dret a decidir si tenir família i un marit.

3 de les àvies han respost: hem de ser capaces de trobar feina fora de casa i actuar lliurement i tenir altres objectius.

Per què ells tant i elles tan poc?

1 de les àvies ha respost: igualtat en el matrimoni. 1 de les àvies a respost: igualtat en el treball. 1 de les àvies ha respost: mentre els fills siguin petits si, després no.

4- El paper de la dona ha evolucionat al llarg de la història?

Totes les enquestades han respost SI.

Dues raons: 4 opcions: incorporació de la dona al mercat laboral.

1 opció: formació acadèmica.

2 opcions: evolució en la societat.

1 opció: ideologia de la dona a casa. 1 opció: econòmiques.

4 opcions: alliberament de la dona.

1 opció: pot ser soltera. 1 opció: pot triar la parella.

3 opcions: hi ha més llibertat.

(He posat opcions perquè era el que responien les dones, al fet de que demanava dues raons, hi ha àvies que no han posat cap opció o be, n'han posat una)

5- Quina feina et deia el teu pare que seria ideal per una dona?

- Mestressa de casa: 5 àvies enquestades han triat aquesta opció.
- Mestra: 2 àvies enquestades han triat aquesta opció.
- Secretària: 1 àvia enquestada a triat aquesta opció.
- Altres: 4 àvies enquestades han triat aquesta opció.

6- Encara estem oprimides per les lleis masculistes o creus que ja em aconseguit prou objectius?

8 de les àvies enquestades han respost SI. 4 de les àvies enquestades han respost NO.

- (si responia SI, feia referència a que a la següent pregunta responia NO, i al contrari quan responia NO a la primera pregunta)

7- Has tingut l'oportunitat d'estudiar?

7 de les àvies enquestades han respost SI. 5 de les àvies enquestades han respost NO.

Durant quant temps?

Per què ells tant i elles tan poc?

- 2 anys: una àvia a marcat aquesta opció.
  - 5 anys: una àvia a marcat aquesta opció.
  - Més de 5 anys: 5 àvies han marcat aquesta opció.
- 8- Quan erets petita normalment si no anaves a l'escola el teu pare et feia quedar a casa per ajudar a la teva mare, i que t'ensenyés a fer altres feines (cosir, cuinar, rentar roba...)?

7 de les àvies enquestades han respost SI. 5 de les àvies enquestades han respost NO (una de les quals ha afegit que la seva mare si que li feia fer, i li deia que aprendre és sempre bo)

- 9- En cas d'haver marcat que si quines feines eren i quin motiu et donava el teu pare per a que t'haguessis de quedar ajudant a la teva mare?
- Aniria bé per quan et casassis: 2 àvies han marcat aquesta opció.
  - Una dona ho havia de saber fer: 3 àvies han marcat aquesta opció.
  - Aprendre és sempre bo: una àvia ha marcat aquesta opció.
  - Altres: 3 àvies han marcat aquesta opció, una de les quals ha afegit que el seu pare li deia que anirà bé per l'economia de la casa.

CONCLUSIONS.

Durant tot el seguiment del treball, he pogut comprovar el pensament de diverses dones, d'edats molt diferents i he pogut confirmar la meua hipòtesi.

Les noies joves moltes d'elles treballen i estudien, els seu pare a cadascuna d'elles no els hi ha dit mai res de com havien de fer les coses, són molt més liberals actualment.

La generació de mares, he pogut veure que totes elles treballaven fora de la llar menys una, i fan feines en les quals es requereix un estudi i la majoria van tenir l'oportunitat de fer-ho, aquí ja es comença a veure que el seu pare els i deia que es quedessin a casa amb la mare, que aprendre feines de la llar era sempre bo (només 4 de les mares enquestades).

La generació de àvies, ja és un canvi total de mentalitats totes menys una no treballen fora de casa, tot i que alguna antigament havia treballat amb alguna botiga o en una fàbrica tèxtil, he pogut observar que la majoria, el seu pare les feia quedar a casa amb la seva mare amb el motiu de que els i aniria bé per quan es casessin o que aprendre feines de la llar es sempre bo, i que la seva feina ideal seria ser mestressa de casa, mestra o secretària. La majoria d'àvies tenen una mentalitat del món actual suposo, perquè han degut veure que la dona ha estat oprimida durant molt de temps, però encara hi ha àvies que tenen la mentalitat de la societat d'abans, en la qual la feina de la dona només era la domèstica i cuidar dels fills.

Quan vaig realitzar aquest estudi, em vaig sentir molt satisfeta, perquè la majoria de dones inclús les àvies pensen que la finalitat de la dona no és només tenir fills sinó que pot arribar molt més lluny i arribar a realitzar-se com a persona, que no cal que depengui del home, que hem evolucionat al llarg de la història però que tot i així encara ens queda molt camí per recórrer.

També al llarg del treball he pogut saber com estaven oprimides les dones en l'antiguitat, com se'ns impedia entrar en el món dels estudis, en el laboral i en molts altres, per sort actualment les dones tenim moltes més llibertats de cara al món laboral, al matrimoni, al patrimoni... podem estudiar sense gairebé cap dificultat i podem treballar, encara que continuen havent-hi discriminacions laborals i salarials, i lleis que ens fan tornar enrere i el més important: hi continua havent la mateixa

Per què ells tant i elles tan poc?

violència de gènere que anys enrere. Les dones hem demostrat que podem arribar molt lluny si ens ho proposem, com ho van fer les dones de generacions passades, que gràcies a elles hem arribat fins on som avui dia.

Penso que sempre se'ns ha considerat inferiors que els homes i encara que el moviment feminista hagi evolucionat molt encara queden moltes coses per canviar, perquè ens em de fer sentir i hem de fer que ens sentin els altres, perquè tenim els mateixos drets que els homes, perquè la rebel·lió és l'única forma que tenim les dones de negar-nos a ser encasellades. La gent s'ha de donar compte del que hem passat les dones i del que estan passant actualment en molts altres països sense que ningú hi faci res al respecte, el moviment feminista al principi només es va dur a terme als països capitalistes del món occidental i a partir d'aquí les dones d'altres cultures, continents i drets polítics es van anar incorporant, i es van incorporar a les lluites antiimperialistes i els moviments contra els règims dictatorials i opressius.

Des de el meu punt de vista crec que hem avançat molt gràcies a organitzacions que donen suport a les dones, que reivindiquen els nostres drets i que sobretot ens animen a no rendir-nos i a reivindicar-nos per tot i cadascun dels drets que ens pertoca, i m'he donat compte que les dones antigament i actualment no han volgut ser superiors a l'home si no que han volgut que se les consideres i se les tractes amb igualtat, perquè tots naixem lliures iguals, l'únic que ens diferencia és el sexe i això és el que ens ha ocasionat més problemes.

Vull agrair a totes les dones del món, aquelles que no es rendeixen, que alcen la veu sense cap por, la seva valentia per tirar endavant en una societat patriarcal que no ens es gens favorable, i dir amb aquelles dones de molts països del món que estan exageradament oprimides i en pic alcen la veu se les detenen a que no tinguin por, que no s'amaguin que juntes podem arribar aconseguir la igualtat.

Sincerament visc amb l'esperança de que algun dia es produeixi aquest fet, però no tinc massa clar si ens pararan els peus just abans d'aconseguir-ho.

Per què ells tant i elles tan poc?

ANNEXOS.

ENTREVISTES

Nom: Roger Esteve

Edat: 25

Sexe: Masculí

Nom de l'associació/entitat/partit polític?

Candidatura d'Unitat Popular (CUP)

Quin lloc ocupa dins de l'associació?

Militant de l'Assemblea Local de Torà

Quins són els vostres eixos de lluita?

A nivell nacional a grans trets es treballa per la construcció d'uns Països Catalans independents, socialistes, territorialment equilibrats, ecològicament sostenibles i deslligats de les formes de dominació patriarcal.

A nivell local, és a dir des de les assemblees de les viles i ciutats, també es treballa per bastir una eina que serveixi per dotar de participació a les persones que en formen part i poder influir directament en aquelles decisions que els afecten més de prop i en el dia a dia. Des de la CUP s'aposta doncs des de la presa de decisions des de baix de forma assembleària i participativa.

Quin es el motiu pel qual vas interessar-te en el moviment feminista i vas decidir formar part d'aquesta organització?

La meva vinculació amb la CUP val a dir que en cap cas vas ser determinada per l'eix antipatriarcal. Tot i això, amb el temps vas prenent consciència de la importància de la lluita en aquest àmbit i mica en mica vas entaulant el debat sobre les diferents lluites feministes i la millor manera d'enfocar-la en el projecte que representem.

Per què ells tant i elles tan poc?

A partir de la meua experiència, crec que s'està remant en bona direcció, tot i que encara queda molta feina per fer i que en certes ocasions potser no s'ha enfocat el tema com es degut. Penso que cal evitar certes postures que poden resultar excloents per a l'organització, allunyant-nos de la realitat fins i tot, com pot ser l'ús del plural femení com a genèric de forma excessiva. Cal dir, però, que en els darrers anys el debat i la formació entorn aquest eix de lluita ha estat molt majoritari, així com les campanyes que s'han dut a terme o la integració en molts espais de lluita de l'opressió que avui en dia encara pateix la dona.

Quin creu que a estat el paper històric de la dona?

Cal dir que el paper històric de la dona ha estat durant molts segles relegat a un segon terme. La manca de drets civils, polítics i socials ha fet que aquesta hagi estat ofegada durant molts anys per un sistema impositiu clarament patriarcal i sexista. Tot i això deixant a banda certes qüestions fisiològiques, ha quedat més que demostrat que la dona és tan capacitada com l'home per desenvolupar qualsevol tasca o feina, sent una qüestió de capacitats i aptituds i no de sexes.

Quin creu que a estat el paper de la dona en el patrimoni (hereu...), en el treball i en l'educació?

Val a dir que durant molts anys la dona ha estat relegada a les feines domèstiques, sent l'encarregada de les tasques domèstiques de la casa, de cuidar els fills i al cap i a la fi en moltes ocasions de ser la minyona del seu marit. Cal recordar que durant molt temps no estava ben vist que les dones treballassin i encara ara existeixen unes condicions desfavorables en la contractació de les dones en el món laboral, on només importen els paràmetres de productivitat. En l'educació durant molts anys es va servir per institucionalitzar la dona en l'església, relegant-la al convents. A dia d'avui i al llarg de la història l'educació encara està influenciada per aquest valors patriarcals encara que mica en mica es va avançant i es van trencant barreres mentals que ens han estat imposades.

Per què ells tant i elles tan poc?

Creu que algun dia podrem aconseguir la igualtat total entre homes i dones?

Crec que el camí a recórrer és llarg, però tot i així penso que la direcció en que es camina és la bona. Tot i que sembla que cada cop la situació millora degut al treball constant i tenaç de molts col·lectius cal també combatre aquelles formes més subtils com la publicitat sexista, els estereotips... A més cal replantejar les relacions interpersonals per a què aquestes esdevinguin d'igual a igual, ningú ha de dur la càrrega de ser la mitja taronja de ningú, naixem sencers i complerts per nosaltres mateixos i cal que les relacions és basin en el respecte i el suport mutu.

Fins on creu que es podria arribar?

Penso que el sistema de relacions patriarcal és només un reflex de la societat en general. Cal que l'espècie humana realitzi un salt qualitatiu per a replantejar la convivència i la recuperació de valors ètics i solidaris, que permetin alliberar-nos com a persones, destruint la falsa moral que ens ha estat imposada pel sistema capitalista. Aquest sistema ens imposa un model de vida i de felicitat ideal que només ens porta a la frustració i a la autodestrucció com a persones, basada en principis majoritàriament materials i estètics. Cal doncs teixir un nou marc de relacions, tan entre les persones com amb l'entorn, que pugui comprendre un espai de convivència just i digne per a totes les persones i a la vegada que sigui respectuós amb l'entorn. Penso que només amb un canvi de model econòmic i polític, i en conseqüència social i mitjançant l'educació a través de valors i del respecte, i no de l'adoctrinament, serà possible establir un marc de veritable igualtat entre homes i dones i també entre totes les persones.

Per què ells tant i elles tan poc?

Nom: Maria Olivares

Edat: 81

Sexe: Femení

Nom de l'associació/entitat/partit polític?

Ca la Dona (casa oberta a totes les dones) es una associació que acull a grups de dones, està dins la Mercè Mundial de dones(té una repercussió internacional i es connecten amb altres països i tenen assemblees cada tants anys) el seu objectiu: contra la pobresa i la violència.

Quin lloc ocupa dins de l'associació?

No hi ha cap jerarquia ni cap responsabilitat aquesta casa es de totes.

Quins són els vostres eixos de lluita?

Evitar la pobresa i la violència.

Quin es el motiu pel qual vas interessar-te en el moviment feminista i vas decidir formar part d'aquesta organització?

Són les arrels de cadascú, el seu pare li va dir que estigues molt alerta del tracte a les dones, vaig entrar en política i vaig constatar que els homes ens tractaven a les dones amb insuficiència, sempre eren els homes els que ocupaven els alts llocs i mica en mica vas coneixent aquesta discriminació i et vas sensibilitzant i per què tu i jo no? La teva pròpia experiència de vida tu demostra que els homes sempre són els importants.

Quin creu que a estat el paper històric de la dona?

Sempre a tingut molta importància encara que hagi sigut minoritari han sigut tan poques i tant poc ajudades el moviment feminista ve de fa molts anys enrere amb altres països ha hagut dones molt més importants que els homes i al nostre país portem una lluita de fa molts anys i em aconseguit moltes coses hi havia una llei que penalitzava a les dones per adulteri si el marit denunciava a la dona perquè havia sigut

Per què ells tant i elles tan poc?

adultera aquella noia anava a la presó, llei del divorci i va ser actualitzada, moltes coses han canviat mica en mica i encara en queden moltes per parlar. Un tema molt important es la violència contra les dones, la cura de les persones recau sobre les dones molts cops , hi va haver un grup de dones que defensaven el salari que les dones cobressin per estar a casa, no es tracta de cobra sinó que el treball de manteniment de la vida es tot, el dret al propi cos llei de l'avortament el Gallardón la va tirar enrere quan els socialistes ens van ajudar. Hi ha lluites importants.

Manteniment de la vida, violència, dret al propi cos...

A Cal la dona no acceptem que vingui cap home, com que tenim l'experiència del passat o actes mixtes sempre son els homes els que agafen els micròfons i no et deixen parlar i davant d'això i volem ser les dones...

Quin creu que a estat el paper de la dona en el patrimoni (hereu...), en el treball i en l'educació?

Hi ha molta feina dins el treball hi ha hagut abusos sexuals i encara n'hi han però, a la llum en surten pocs. El jefe i secretaries, i elles s'hi presten i en rep les conseqüències amb la política actuals que hi ha molt dominada per l'església son unes mentalitats que no ajuden gens el feminisme.

Educació: vam agafar la guerra i la postguerra però el meu pare ens ensenyava a escriure a llegir i quan vaig anar a l'escola hi havia una professora molt progressista i ens va ajudar molt i el meu pare va creure que jo tenia capacitat per estudiar i em va facilitar que estudies professorat , no em vaig veure discriminada en aquest aspecte, vaig tirar endavant però amb sacrifici no va ser fàcil.

Creu que algun dia podrem aconseguir la igualtat total entre homes i dones?

Esta molt en mans del gir que agafi la política.

Fins on creu que es podria arribar?

Per què ells tant i elles tan poc?

Ens obstaculitzen , l'eliminació del capitalisme i del patriarcat que a marcat sempre la nostra desventura no nomes ho em d'aconseguir les dones només sinó la societat en el conjunt però les dones som les que o tirem endavant.

BIBLIOGRAFIA.

LLIBRES UTILITZATS:

- La lluita pels drets de les dones història del feminisme (Clara Garcia Pleyan/Montserrat Roset fàbrega) editorial GRAÓ.
- Rebels, ni putes ni submises (Gemma Lienas) editorial EMPÚRIES.
- El feminisme (Margot Pujal) editorial UOC.
- Dones d'ahir, dones d'avui (Cristina Gatell) editorial BARCANOVA.
- Historia de las mujeres en España (Pilar Folguera Crespo, Margarita Ortega López i Cristina segura Garaño) editorial SINTESIS.
- Feminismes de la Transició a Catalunya Textos i materials. (Conxa Llinàs Carmona) Editorial HORSORI.
- Llibre : educació no sexista (Pilar Codina, Esther Cortada i Montserrat Roset) editorial GRAÓ.
- Maltractament un permís mil·lenari la violència contra la dona (Ana Kipen i Mónica Caterberg) editorial INTERMÓN OXFAM EDICIONS.
- 20 anys de feminisme a Catalunya.
- La desgracia de ser dona (Rosa Regàs) editorial ARA LLIBRES, SCCL.

PÀGINES WEB:

<http://blogspersonals.ara.cat/unamiradaambaltresulls/2011/03/12/sobre-la-igualtat-de-genero-millores-pendents/> data (04-07-2013)

http://blocs.xtec.cat/mariaclara/la-seccion-femenina/45-el-model-de-dona-de-la-seccion-femenina/452-la-dona-en-el-mon-laboral/#_ftn2 data(17-11-2013)

http://www.upf.edu/politiques/_pdf/TreballsIIIPremiLluch/Donesdeciutadanesasotmeses.pdf data(18-11-2013)

http://www.ara.cat/societat/Avortament-canvis-legals-claus_0_1049295256.html data (2-1-14)

<http://blog.ferrerguardia.org/1996/09/20-anys-de-feminisme-a-catalunya/> data (2-1-14)

<http://blocs.xtec.cat/etsunaharpia/situacio-de-la-dona> data (2-1-14)

Per què ells tant i elles tan poc?

http://www.antifeixistes.org/3487_lesglesia-espanyola-vomita-homofobia-masclisme-pecat-abusar-dona-avorta-gais-poden-curar.htm data (3-1-14)

http://cv.uoc.edu/~04_999_01_u07/FamiliaMatrimoniCavallers.pdf data (23-12-13)

<http://www.ub.edu/duoda/diferencia/html/ca/secundario8.html> data (21-12-13)

<http://defep2014.blogspot.com.es/2013/11/coeducacio-i-educacio-fisica.html> data (23-12-13)

<http://www.educacionenvalores.org/spip.php?article3142> data (23-12-13)

<http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.4b491b5fa301c8a439a72641b0c0e1a0/?vgnextoid=938743f8646ce310VgnVCM1000008d0c1e0aRCD&vgnnextchannel=938743f8646ce310VgnVCM1000008d0c1e0aRCD> data (23-12-13)

<http://www.rtve.es/noticias/20080904/tres-supuestos-ley-del-aborto-1985/150505.shtml>
data (24-12-13)

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/opinio/article-dopinio-iescolar-llei-masclista-cruel-inutil-2948189> data (24-12-13)

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/societat/lavortament-pas-enrere-anys-2947149> data
(26-12-13)

<http://primulajps.wordpress.com/2013/12/13/5-la-dona-el-masclisme/> data (30-12-13)

<http://grupvertex.cat/2012/06/hora-de-plantar-cara/> data (30-12-13)

http://ca.wikipedia.org/wiki/Llei_per_a_la_igualtat_efectiva_de_dones_i_homes data
(10/07/2013)

<http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200607/memories/1653m.pdf> data (08/12/2013)

Per què ells tant i elles tan poc?